

# **ІНФОРМАТОР**

**про екзамен на кінець гімназії  
у 2005 році**

**з додатком  
для учнів зі специфічними  
труднощами у навчанні**

**ЕКЗАМЕН  
2005**

**Варшава, 2003 р.**

Публікацію підготували співробітники :

Окружної екзаменаційної комісії у Гданську,  
Окружної екзаменаційної комісії в Явожні,  
Окружної екзаменаційної комісії у Кракові,  
Окружної екзаменаційної комісії в Лодзі,  
Окружної екзаменаційної комісії в Ломжі,  
Окружної екзаменаційної комісії у Познані,  
Окружної екзаменаційної комісії у Варшаві,  
Окружної екзаменаційної комісії у Вроцлаві,

в узгодженні з Центральною екзаменаційною комісією у Варшаві

## ЗМІСТ

<b>I.</b>	<b>ЕКЗАМЕН НА КІНЕЦЬ ГІМНАЗІЇ В СИСТЕМІ ОЦІНЮВАННЯ</b> .....	6
<b>II.</b>	<b>ЦІЛЬ ЕКЗАМЕНУ</b> .....	7
<b>III.</b>	<b>ПРАВОВІ ОСНОВИ</b> .....	7
<b>IV.</b>	<b>ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ЕКЗАМЕН НА КІНЕЦЬ ГІМНАЗІЇ</b> .....	8
<b>V.</b>	<b>ЩО КОНТРОЛЮВАТИМЕТЬСЯ ПІД ЧАС ЕКЗАМЕНУ</b> .....	10
<b>VI.</b>	<b>СТАНДАРТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ВИМОГ З ПОЯСНЕННЯМ ДЛЯ УЧНЯ</b> .....	11
	<b>A. В РАМКАХ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН</b> .....	11
	<b>B. В РАМКАХ МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН</b> .....	14
<b>VII.</b>	<b>СТРУКТУРА І ФОРМА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ АРКУШІВ</b> .....	18
	<b>1. ЯКОЮ БУДЕ КОНСТРУКЦІЯ АРКУША З ГУМАНІТАРНИХ     ПРЕДМЕТІВ?</b> .....	18
	<b>2. ЯКОЮ БУДЕ КОНСТРУКЦІЯ АРКУША З МАТЕМАТИЧНО-     ПРИРОДОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ?</b> .....	19
<b>VIII.</b>	<b>ЗРАЗКИ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ АРКУШІВ</b> .....	19
<b>IX.</b>	<b>ДОДАТОК ДЛЯ УЧНІВ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ ТРУДНОЩАМИ У НАВЧАННІ</b> .....	87



## **Шановні Панство, Дорогі Учні!**

Суттю перемін, які заходять нині в польському шкільництві є створення нової системи навчання, завдяки якій учень зможе поєднувати знання з різних предметів і використовувати їх у житті.

Навчання у гімназії закінчуватиметься зовнішнім екзаменом, який дозволить об'єктивно оцінити рівень умінь та знань учня. Роботи гімназистів перевірятимуть кваліфіковані екзаменатори, які стосуватимуть однакові у цілій країні критерії. Результат екзамену допоможе випускникам гімназії вибрати школу, яка відповідатиме їхнім знанням та амбіціям.

Інформатор, який є довідником для учня, може допомогти підготуватись до екзамену. В ньому вказуються цілі екзамену, перелік правових актів, найважливіші інформації про форму і організування екзамену, стандарт екзаменаційних вимог і пояснення для учнів, опис структури екзаменаційних аркушів, критерії оцінювання та принципи оцінювання кожного завдання балами .

Пам'ятати треба, що оцінювання у школі не повинно підпорядковуватись і повністю узалежнюватися від екзаменаційних вимог.

До гімназистів адресується передовсім частина інформатора з завданнями вміщеними в аркушах. Це видання враховує зауваження користувачів інформаторами про екзамен на кінець гімназії у 2002 і 2003 році і досвід авторів. Надіємося, що праця над цим матеріалом дасть відповідь на Ваші запитання, а заодно допоможе підготуватися до екзамену.

Остерігайтесь використовувати такі публікації, які не підготовлялися установами відповідальними за підготовку екзамену, бо вони не завжди дають достовірні інформації на цю тему.

Учням бажаємо успіхів на екзамені, вчителям – професійного задоволення, а батькам – радості з дітей.

## I. ЕКЗАМЕН НА КІНЕЦЬ ГІМНАЗІЇ В СИСТЕМІ ОЦІНЮВАННЯ

Екзамен складатимеш у третьому класі гімназії в силу *Розпорядження Міністра національної освіти від 21 березня 2001 р. про умови і спосіб оцінювання, класифікацію і атестацію учнів та слухачів і проведення екзаменів та контрольних в державних школах.*

Документ впроваджує зміни в системі оцінювання. В силу цього документа вводяться зовнішні екзамени, тобто такі, які організуватиме спеціально створена для цього організація – окружна екзаменаційна комісія (ОКЕ).

Екзамени проводитимуться на закінчення кожного етапу навчання:

- учні, які закінчують початкову школу напишуть *контрольну*,
- учні третього класу гімназії складатимуть *екзамен на закінчення гімназії*,
- випускники середніх шкіл приступатимуть до *екзамену на атестат зрілості*.

**Порівняння найважливіших принципів внутрішньошкільного і зовнішнього оцінювання показує наступна таблиця:**

П.н.	Питання	Внутрішньошкільне оцінювання	Зовнішнє оцінювання
1.	Хто оцінює?	Вчитель, учень – Ти також перевіряєш, чого навчився.	Екзаменатор окружної екзаменаційної комісії.
2.	Що оцінюється?	Оцінюються всі знання і вміння, якими учень оволодів під час навчання.	Оцінюються вміння і знання описані в стандартах екзаменаційних вимог, які можна перевірити письмовим екзаменом.
3.	Коли оцінюється?	Протягом цілого навчального року.	Під час екзамену на закінчення навчання у гімназії.
4.	Хто визначає вимоги?	Вчитель на підставі програми навчання.	Міністр у <i>Стандартах екзаменаційних вимог</i> .
5.	В який спосіб представляються результати оцінення?	Відповідно до системи оцінювання прийнятої у Твоїй школі (шкільна оцінка, бали, описовий спосіб, інші)	Бальною системою, з застосуванням стандартів екзаменаційних вимог.

## II. ЦІЛЬ ЕКЗАМЕНУ

1. Основна ціль екзамену, це перевірка, наскільки вмєш самостійно розв'язувати проблеми, використовуючи отримані знання і уміння.
2. Екзамен дасть Тобі об'єктивну, порівнювальну в масштабі країни, інформацію про твої шкільні досягнення. Це повинно допомогти Тобі вибрати школу після закінчення гімназії.
3. Екзамен є міждисциплінарний і тому, коли вчишся, бери до уваги пов'язання між різними галузями знань.

## III. ПРАВОВІ ОСНОВИ

Учні, які закінчують гімназію приступають до екзамену в силу *Закону про систему освіти* від 7 вересня 1991 р. (З.В. від 1996 р. № 67, п. 329, з пізнішими змінами)

Принципи проведення екзамену в трилітніх державних гімназіях регулюють розпорядження Міністра національної освіти:

- від 21 березня 2001 р. *Про умови і спосіб оцінювання, класифікацію і аттестацію учнів та слухачів, а також про проведення екзамєнів і контрольних в державних школах* (З.В. № 29, п. 323, зі змінами),
- від 18 лютого 1999 р. *Про утворення окружних екзаменаційних комісій і їхню територіальну діяльність* (З.В. № 14, п. 134, з пізнішими змінами).

Обсяг умінь, які перевіряється під час екзамену, визначено в Додатку № 2, який становить невід'ємну частину *Розпорядження Міністра національної освіти від 10 серпня 2001 р.у про стандарти вимог, які є основою для проведення контрольних та екзамєнів* (З.В. № 92, п. 1020). Стандарти опрацьовані відповідно до *Програмної бази загального навчання, яка знаходиться в Розпорядженні Міністра національної освіти від 15 лютого 1999 р.* (З.В. № 14, п. 129). Вони згідні з *Програмною базою загального навчання, яка знаходиться в Розпорядженні міністра національної освіти і спорту від 26 лютого 2002 р. стосовно програмної бази дошкільного виховання і загального навчання в різних видах шкіл* (З.В. № 51, п. 458).

Інформації, які стосуються найважливіших рішень цих документів подаємо в чергових розділах інформатора.

## **IV. ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ЕКЗАМЕН НА КІНЕЦЬ ГІМНАЗІЇ?**

### **1. ЧИ КОЖНИЙ УЧЕнь ТРЕТЬОГО КЛАСУ ГІМНАЗІЇ МУСИТЬ ПРИСТУПИТИ ДО ЕКЗАМЕНУ?**

Так. Участь в екзамені є передумовою для закінчення гімназії. Якщо хтось не приступить до екзамену, мусить повторити останній клас.

### **2. КОЛИ І ДЕ ВІДБУДЕТЬСЯ ЕКЗАМЕН?**

В другому тижні травня, два дні підряд (перший день – гуманітарна частина, другий – математично–природознавча).

Екзамен організується в гімназії, в якій вчишся. Якщо через важливі веління долі, чи здоров'я не зможеш приступити до екзамену у травні, складатимеш його в інший строк, але не пізніше ніж до 31 серпня даного навчального року, у місці вказаним директором окружної комісії.

### **3. ХТО СКЛАДАЄ КОМПЛЕКТИ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ?**

Центральна екзаменаційна комісія (СКЕ - Centralna Komisja Egzaminacyjna) у Варшаві на базі пропозицій переданих окружними екзаменаційними комісіями.

### **4. ХТО ОРГАНІЗУЄ ЕКЗАМЕН?**

Відповідна для воєводства окружна екзаменаційна комісія.

1. Для воєводств: Куявсько-поморського і Поморського – Окружна екзаменаційна комісія в Гданську.
2. Для воєводства Шльонського – Окружна екзаменаційна комісія в м. Явожно.
3. Для воєводств: Любельського, Малопольського і Підкарпатського – Окружна екзаменаційна комісія в Кракові.
4. Для воєводств: Лодзького і Свентокшиського – Окружна екзаменаційна комісія в Лодзі.
5. Для воєводств: Подляського і Вармінсько-мазурського – Окружна екзаменаційна комісія в м. Ломжи.
6. Для воєводств: Любуського, Велькопольського і Західнопоморського – Окружна екзаменаційна комісія в Познані.
7. Для воєводства Мазовецького – Окружна екзаменаційна комісія у Варшаві.
8. Для воєводств: Дольношльонського і Опольського – Окружна екзаменаційна комісія у Вроцлаві.



## **5. ЯК ПРОХОДИТИМЕ ЕКЗАМЕН?**

Екзамен складатиметься з двох частин – кожна по 120 хвилин.

За правильним ходом екзамену слідкуватимуть члени екзаменаційного колективу, в тому числі його голова.

Заки зайти в зал жеребкуватимеш номер місця. Столики стоятимуть у такій відстані, щоб кожний міг самостійно працювати. Отримаєш аркуш, який складається з різного виду завдань описаних у розділі VII.

Для вписування відповідей отримаєш спеціально підготовлений листок, на якому кодом запишеш свої дані. Після кодування роботи повідомлять Тебе о котрій годині почнеться і закінчиться екзамен.

Ідучи на екзамен, не забудь взяти ручки для писання.

Завдання мусиш розв'язувати самостійно. Якщо буде стверджено, що розв'язуєш завдання несамостійно, голова шкільного екзаменаційного колективу має право визнати її недійсною.

Усі необхідні інформації стосовно екзамену будуть також знаходитись в *Інструкції для учня*, яку голосно прочитають перед початком екзамену. При будь-яких сумнівах проси пояснення.

Після закінчення екзамену особа, яка забере Твою роботу, перевірить, чи вона правильно кодована.

## **6. ДЕ ЗНАЙТИ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЕКЗАМЕН ДЛЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ ЛАДУ І ВІДХИЛЕННЯМ ВІД НОРМИ РОЗВИТКУ АБО СПЕЦИФІЧНИМИ ТРУДНОЩАМИ У НАВЧАННІ?**

Інформація про спосіб достосування екзамену для учнів зі специфічними потребами у навчанні знаходяться в Додатку до інформатора і в інформаторах, перелік яких знаходиться на сторінці № 2.

## **7. ХТО ПЕРЕВІРИТЬ УЧНІВСЬКІ РОБОТИ?**

Листок для відповідей до закритих завдань перевіриться електронним способом, а розв'язання відкритих завдань перевірятимуть вчителі - екзаменатори.

## **8. ЯК ЗАПISУВАТИМЕТЬСЯ РЕЗУЛЬТАТ ЕКЗАМЕНУ?**

У вигляді балів, а не шкільної оцінки.

## **9. КОМУ НАДАВАТИМЕТЬСЯ ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ЕКЗАМЕНІВ?**

- Тобі і Твоїм батькам через гімназію, до якої ходиш.
- Школі, в якій вирішив вчитися.

## **10. КОЛИ БУДУТЬ ВІДОМІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ЕКЗАМЕНІВ?**

Інформації про результати екзамену ОКЕ перешле в Твою школу не пізніше ніж 7 днів до закінчення дидактично-виховних занять, а в разі складання екзамену в пізнішому терміні до 31 серпня цього ж навчального року.

## V. ЩО ПЕРЕВІРЯТИМЕТЬСЯ ПІД ЧАС ЕКЗАМЕНУ?

Екзамен має на меті перевірити передусім уміння та знання потрібні Тобі для подальшого навчання. Ці уміння виходять за рамки окремих дисциплін. Вони важливі для кожної людини і потрібні у повсякденному житті. Їх описали в *Стандартах екзаменаційних вимог*.

Екзамен складатиметься з двох частин:

### **частина I**

охопить уміння та знання в галузі гуманітарних дисциплін: польської мови і літератури, історії, суспільствознавства, живопису і музики і врахує навчальні галузі: філософську, регіональну – культурну спадщину регіону, читацьку та медіальну, європейську та польську культуру на фоні середземноморської традиції;

### **частина II**

охопить уміння та знання в галузі математично-природознавчих дисциплін: математики, біології, географії, хімії, фізики і астрономії, а також врахує навчальні галузі: філософську, пропагуючу здоровий спосіб життя, екологічну, читацьку та медіальну, регіональну – культурну спадщину в регіоні, європейську та цивільну оборону.

## VI. СТАНДАРТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ВИМОГ З КОМЕНТАРЕМ ДЛЯ УЧНЯ

### А. ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ

Стандарт екзаменаційних вимог	Пояснення для учня
<b>I. ЧИТАННЯ ТА СПРИЙМАННЯ ТЕКСТІВ КУЛЬТУРИ</b>	
<p><b>УЧЕНЬ:</b></p> <p><b>1) читає тексти культури (в тому числі історичні першоджерела), які розуміються як всякі витвори матеріальної та духовної культури людини, що вимагає розчитання та оцінки, передусім тексти культури, що належать польській культурній спадщині – в буквальному, метафоричному та символічному значенні,</b></p>	<p>Перших сім стандартів повідомляє про вимоги в галузі читання і сприймання текстів культури.</p> <p>Як треба розуміти поняття „тексти культури”? Всі літературні, публіцистичні, популярно-наукові тексти, історичні першоджерела, законодавчі акта, інструкції, словники, енциклопедії, репродукції творів мистецтва (живопису, графіки, архітектури, скульптури, фотографії, прикладного мистецтва, наприклад меблі, костюми, художнє скло), карти, таблиці, діаграми, схеми це витвори думки та почуттів людини і наслідків його практичних дій, тому називаємо їх <u>текстами культури</u>.</p> <p>Тексти можна розчитувати буквально, тобто так, як це в них представлено. Але тексти можуть мати теж метафоричне значення, або символічне, тобто таке, про яке не говориться прямо, тільки вимагає розчитання і зрозуміння прихованого, нового смислу. Щоб краще зрозуміти текст або його окремі фрагменти, треба вміти впізнавати ці значення, передусім у текстах, що належать до польської культурної спадщини, тобто таких, які виникли в нашій Батьківщині, або були створені поляками поза її межами.</p>
<p><b>2) оцінює тексти культури, враховуючи спрямування адресанта, відрізняє факти від оцінки, історичну правду від фікції, бачить переконування, маніпуляцію, оцінку вартості,</b></p>	<p>Розчитати суть тексту допоможе Тобі окреслення головної думки, визначення хто, кому і чому говорить. Коли аналізуватимеш історичні першоджерела, зверни увагу, що факти не міняються, міняються думки, що стосуються фактів.</p>

	<p>Ти повинен відрізнити в текстах культури те, що є вигадкою художника від справжніх подій і осіб. Врахуй, що є чимало способів, якими можна впливати на адресата (переконавання, спонукання, перебільшення фактів, показування різних думок і оцінок).</p>
<p><b>3) вишукує інформації поміщені в різних текстах культури, передусім в літературних, публіцистичних, популярно-наукових текстах, в нормативних актах, ілюстраціях, картах, таблицях, діаграмах, схемах,</b></p>	<p>Ти повинен знати, що інформації передаються різними способами, отож мусиш вміти знайти не тільки ці, які записані словами (наприклад в літературних, публіцистичних, популярно-наукових текстах, чи законодавчих актах), але також у вигляді діаграми, на карті, ілюстрації, тощо.</p>
<p><b>4) в розчитуваних текстах бачить засоби висловлювання і окреслює їхні функції – бачить засоби висловлювання типові для літературних, публіцистичних текстів, художніх творів мистецтва і музики,</b></p>	<p>Автори текстів культури в різний спосіб висловлюють свої думки і відчуття. Для цього використовують різні засоби. Ти повинен знати типові засоби для літературних і публіцистичних текстів, творів мистецтва і музики; вміти знайти їх у вказаному тексті і пояснити, з якою метою їх вжито.</p>
<p><b>5) знаходить та інтерпретує залежності причина-наслідок в цивілізаційному розвитку Польщі і світу – знаходить залежності причина-наслідок в політиці, господарці, культурі та суспільному житті,</b></p>	<p>Щоб зрозуміти явища, які відбуваються в політиці, господарці і культурі в давньому і сучасному світі, Ти повинен бачити і пояснювати причини і наслідки, а також залежності між виникненням конкретного явища і його наслідками.</p>
<p><b>6) бачить і аналізує контексти необхідні для інтерпретації текстів культури: історичний, біографічний, філософський, релігійний, літературний, художній, музичний, регіональний і висловлюється на їхні теми, а також пояснює залежність між різними видами текстів культури (пластикою, музикою, літературою),</b></p>	<p>Щоб краще зрозуміти текст, Ти повинен бачити його відношення до історії, культури регіону, життя автора, літератури, мистецтва і філософії. Повинен також бачити можливі пов'язання між літературним твором а художнім чи музичним твором.</p>
<p><b>7) бачить вартості вписані в тексти культури.</b></p>	<p>В текстах культури Ти повинен бачити вартості, які мають велике значення для формування твоєї поведінки у світі, наприклад добро, правду, свободу.</p>
<p><b>II. УТВОРЕННЯ ВЛАСНОГО ТЕКСТУ</b></p>	
	<p>Наступні стандарти охоплюють уміння, які стосуються писання тексту.</p>

<p><b>УЧЕНЬ:</b></p> <p><b>1) складає вислови правильні з мовної та стилістичної точки зору в наступних формах: опис, оповідання, характеристика, звіт, рецензія, записка, план, репортаж, стаття, невелика стаття, інтерв'ю, оголошення, запрошення, присвята, заява, лист, щоденник,</b></p>	<p>Для написання тексту у визначеній формі, ти повинен знати її жанрові особливості. Повинен також переказувати думки в спосіб ясний і зрозумілий, граматично, орфографічно та пунктуаційно правильний.</p>
<p><b>2) послуговується категоріями і поняттями властивими гуманітарним дисциплінам і навчальним галузям,</b></p>	<p>Висловлюючись на різні теми, повинен послуговуватись історичними категоріями (час, простір, непереривність, мінливість) і терміни типові для гуманітарних дисциплін та навчальних галузей (наприклад: апострофа, лірика, знак, код, міф, ритм, демократія, епоха).</p>
<p><b>3) пише тексти інформаційного характеру, з наміром переконання когось у чомусь, пристосовані до обставин комунікації,</b></p>	<p>Пишучи текст, в якому хочеш передати в основному інформацію, Ти повинен концентруватися на фактах. Складаючи текст переконуючий, тобто такий, в якому намагаєшся когось до чогось намовити, переконати, або щось пояснити, можеш свідомо підбирати, впорядковувати і оцінювати інформації. Можеш стосувати відповідні види речень (наприклад окликові), граматичні форми (наприклад наказовий спосіб дієслова) і лексику (наприклад згрубіння, здрібнення). Залежно від того, до кого керуєш свій текст, можеш висловлюватися розмовною або літературною мовою.</p>
<p><b>4) знає і стосує правила організації тексту, текст складений на подану тему є логічно компактний і синтаксично суцільний,</b></p>	<p>Пишучи текст, повинен пам'ятати не тільки про те, щоб текст відповідав темі, але також про те, щоб композиція виникала з прийнятої Тобою форми. Подбай, щоб окремі частини тексту були компактні і логічно впорядковані. Не забудь про графічні композиційні вирішення, наприклад абзаци.</p>
<p><b>5) формулює, порядкує і встановляє вартість аргументів обґрунтовуючи свою або чужу поставу,</b></p>	<p>Коли хочеш когось переконати про правильність своїх поглядів або обґрунтувати чужі істини, мусиш зібрати відповідні аргументи, вибрати найважливіші і встановити їхню тослідовність для показання свого становища.</p>
<p><b>6) робить аналіз, порівнює і синтезує інформації поміщені в текстах культури,</b></p>	<p>Щоб написати власний текст Ти повинен зібрати інформації, які знайдеш в різних текстах культури. Отримані інформації</p>

	мусиш вміти порівняти, вибрати з-поміж них найважливіші і впорядкувати так, щоб можна було скласти висновки.
7) здійснює цільові операції на текстах: робить резюме, розвиває, перетворює стилістично,	Якщо думаєш писати резюме, повинен зменшити об'єм тексту вибираючи найважливіші інформації і поєднати їх в компактне логічне ціле. Можеш доповнити текст новими фрагментами або стосувати інший стиль (наприклад розмовний, офіційний).
8) висловлюється на теми зв'язків між рідною культурою а іншими культурними колами, в тому числі коментує пов'язання, передусім між польською і середземноморською культурою, а також окреслює ці зв'язки в різних галузях: політиці, культурі, господарці, повсякденному житті, у відношенні до минулого і в теперішньому часі.	Польська культура віками черпає з досягнень інших культур, передусім середземноморської. Повинен бачити і пояснювати значення тих зв'язків і висловлювати на їхню тему свою думку.
9) формулює проблеми, подає способи їх розв'язання, робить висновки, висловлюється на тему проблемної ситуації представленої в текстах культури.	Коли аналізуєш тексти культури, повинен бачити вміщені в них проблеми, вміти їх назвати і пропонувати способи розв'язання та формулювання висновків.

## Б. МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ

Стандарт екзаменаційних вимог	Пояснення для учня
<b>I. ВМІЛЕ ВЖИВАННЯ ТЕРМІНІВ, ПОНЯТЬ І ПРОЦЕДУР В РАМКАХ МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН НЕОБХІДНИХ В ЖИТТЄВІЙ ПРАКТИЦІ І ПОДАЛЬШОМУ НАВЧАННІ</b>	
<b>УЧЕНЬ:</b> 1) стосує терміни і математично-природознавчі поняття: а) читає і розуміє тексти, де знаходяться математично-природознавчі поняття, наприклад у підручниках, в пресі, б) підбирає відповідні терміни і поняття до описання явищ, властивостей, збереження об'єктів і організмів, в) стосує терміни стосовно раціонального використання навколишнього середовища,	Кожна галузь науки послуговується властивою собі лексикою, тому знання термінів і математичних та природознавчих понять дозволить Тобі зрозуміти тексти вміщені в підручниках, літературі, часописах. Такі терміни Ти повинен вживати в своїх висловах.
2) виконує підрахунки в різних	Важливо, щоб Ти вмів без проблем

<p><b>практичних ситуаціях:</b></p> <p><b>а) стосує в практиці властивості дій,</b>  <b>б) володіє процентами,</b>  <b>в) послуговується наближеннями,</b>  <b>г) послуговується одиницями міри,</b></p>	<p>виконувати основні арифметичні дії, такі як, додавання, віднімання, множення, ділення. Не завжди треба подавати результат з великою точністю, отож добре вміти подати приблизний результат дії. Таке уміння пригодиться Тобі при шуканні помилок в підрахунках. Коли робиш закупи, плануєш канікули, або користуєшся з послуг банку, треба буде Тобі зробити підрахунки в процентах, обчислити середнє арифметичне. Майже всі величини, з якими щось робиш, мають свою одиницю міри. Тому треба вміти користуватися одиницями міри, перераховувати їх застосовуючи відповідні приставки. Повинен також користуватися ступенями і коренями.</p>
<p><b>3) використовує властивості фігур:</b></p> <p><b>а) бачить форми геометричних фігур в навколишній дійсності,</b>  <b>б) підраховує поміри плоских і просторих фігур,</b>  <b>в) використовує властивості мір.</b></p>	<p>У світі довкола нас знаходиться багато предметів різних форм, моделлю яких є геометричні фігури. Від Тебе вимагається, щоб їх бачив і розпізнавав, описував їхні властивості, підраховував поле, окружність, кубатуру, тощо. Ти повинен знати і стосувати властивості мір (наприклад у рівних фігур однакові поля, співвідношення поля подібних фігур рівняється квадратові коефіцієнта подібності, тощо) Це уміння можеш використати практично, плануючи побілку і покладення шпалер у помешканні, тощо. Від Тебе вимагається, щоб Ти виконував конструкції і робив перетворення геометричних фігур.</p>
<p><b>II. ШУКАННЯ І ВИКОРИСТОВУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ</b></p>	
<p><b>УЧЕНЬ:</b></p> <p><b>1) розчитує інформації представлені у вигляді:</b></p> <p><b>а) тексту,</b>  <b>б) карти,</b>  <b>в) таблиці,</b>  <b>г) діаграми,</b>  <b>д) рисунку,</b>  <b>е) схеми,</b>  <b>є) фотографії,</b></p>	<p>Інформацію отримуєш у вигляді тексту, карти, таблиці, діаграми, рисунка, схеми, фотографії. Повинен вміти їх знайти, розчитати і зрозуміти їхнє значення.</p>
<p><b>2) послуговується інформацією:</b></p> <p><b>а) селекціонує інформацію,</b>  <b>б) порівнює інформацію,</b>  <b>в) аналізує інформацію,</b>  <b>г) перетворює інформацію,</b>  <b>д) інтерпретує інформацію,</b>  <b>е) чітко представляє інформацію,</b></p>	<p>Розчитування інформації з різних джерел допоможе Тобі у навчанні та повсякденному житті. Мусиш вміти аналізувати, відкидати непотрібне, вибрати потрібне, порівняти з іншими. Повинен вміти перетворити інформацію і представити її в формі, яка вимагається, а також</p>

<p>є) використовує інформацію практично.</p>	<p>складати висновки, які виникають з аналізу інформації.</p>
<p><b>III. ВКАЗУВАННЯ ТА ОПИСУВАННЯ ФАКТІВ, ЗВ'ЯЗКІВ І СПІВВІДНОШЕННЯ, ОСОБЛИВО У СФЕРІ ПРИЧИНА-НАСЛІДОК, ФУНКЦІОНАЛЬНИХ, ПРОСТОРОВИХ ТА ЧАСОВИХ</b></p>	
<p><b>УЧЕНЬ:</b>  <b>1) вказує на закономірності процесів, функціонування систем:</b>      а) визначає з контексту конкретне явище,      б) визначає умови його існування,      в) описує явище в часі і просторі,      г) використовує правила і закони для пояснення явищ,</p>	<p>В навколишньому світі, а також під час досліджень на шкільних заняттях спостерігаєш за багатьма явищами і процесами, дією багатьох систем. Повинен бачити їх властивості та характер. Мусиш знати, що є причиною, що наслідком даного явища, описати його дію, використовуючи правила і закони, з якими ознайомився під час уроків, показати зв'язок між будовою досліджуваних систем і їхніми функціями.</p>
<p><b>2) використовує мову символів та алгебраїчних виразів:</b>      а) записує величини використовуючи символи,      б) записує величини використовуючи алгебраїчні вирази,      в) перетворює алгебраїчні вирази,      г) записує сполуки і процеси з використанням рівняння і нерівності,</p>	<p>Усі задачі, або проблеми, які треба розв'язати, подаються у вигляді тексту, що описує деякі величини дані і шукані, а також зв'язки між ними. Ти повинен аналізувати інформації, які подаються у тексті і представити їх за допомогою чисел, символів, алгебраїчних виразів, рівнянь і нерівностей, а також перетворювати формули.      Для розв'язання проблеми описаної рівнянням, або нерівністю мусиш перетворювати алгебраїчні вирази. Повинен також вміти описувати процеси використовуючи рівняння хімічних реакцій.</p>
<p><b>3) послуговується функціями:</b>      а) вказує функційні залежності,      б) описує функції використовуючи формули, діаграми і таблиці,      в) аналізує функції представлені у різному вигляді і робить висновки,</p>	<p>Величини, за якими спостерігаєш, з якими зустрічаєшся, часто поєднані між собою. Деякі з тих залежностей є функціями. Розуміючи поняття функції, мусиш розпізнавати види залежностей функцій, вміти описати функцію при допомозі формули, діаграми, графі і таблиці. Повинен розпізнавати функційні залежності у повсякденному житті. Вмієш представити подану функцію в іншому вигляді, подати її властивості і використати її для розв'язання проблеми.</p>
<p><b>4) стосує інтегровані знання для пояснення явищ природи:</b>      а) єднає події в потік перемін,      б) вказує сучасні загрози для здоров'я людини і навколишнього середовища,      в) аналізує причини і наслідки, пропонує способи протидії сучасним</p>	<p>Сподіваємося, що бачиш, що явища природи не є ізольовані, але пов'язані з іншими явищами, є наслідком раніших явищ і заодно умовою, або причиною наступних.      Повинен бачити і передбачувати наслідки надто глибокого, часто шкідливого втручання людини в середовище природи,</p>



<p>цивілізаційними загрозами, г) вміє локалізувати ситуації, які стосуються навколишнього середовища в ширшому суспільному контексті.</p>	<p>наслідком чого є порушення рівноваги, а також зрозуміти, що вони мають вплив як на природу, так і на життя людини. Ти повинен знати, як зменшити наслідки негативної діяльності людини. Вимагається від Тебе, щоб бачив залежність здоров'я людини від середовища, отож повинен знати основні правила гігієни і відповідно до цього поводитися.</p>
<p><b>IV. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ЗНАНЬ І УМІНЬ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ</b></p>	
<p><b>УЧЕНЬ:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) стосує техніки творчого розв'язування проблем: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) формулює і перевіряє гіпотези,</li> <li>б) пов'язує різні факти, обсервації, результати досліджень і робить висновки,</li> </ol> </li> <li>2) аналізує проблемні ситуації: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) бачить і формулює проблему,</li> <li>б) визначає дані і шукані величини (визначає ціль),</li> </ol> </li> <li>3) утворює зразки проблемних ситуацій: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) вирізняє суттєві величини і властивості проблемних ситуацій,</li> <li>б) записує їх термінологією математично-природознавчих наук,</li> </ol> </li> <li>4) утворює і реалізує план розв'язки: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) розв'язує рівняння і нерівності, які є зразком проблеми,</li> <li>б) складає і виконує процедури досягнення мети,</li> </ol> </li> <li>5) опрацьовує результати: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) оцінює результати,</li> <li>б) інтерпретує результати,</li> <li>в) подає результати.</li> </ol> </li> </ol>	<p>За час навчання у гімназії Ти повинен отримати такі знання, що зможеш аналізувати і розв'язувати нетипові проблемні завдання. Отримуючи опис проблеми, мусиш вміти відрізнити суттєві величини, передусім дані і шукані. Вмієш побачити і назвати проблему, сформулювати робочу гіпотезу (припущення) стосовно цієї проблеми і запроєктувати спосіб її перевірки.</p> <p>Вмієш запланувати просте дослідження для виявлення проблеми. Вмієш творити теоретичну модель проблемної ситуації, записуючи у вигляді рівняння, схеми, чи рисунку.</p> <p>Вмієш аналізувати і інтерпретувати дані отримані в результаті експерименту з конкретною моделлю, щоб на цій основі верифікувати закладену гіпотезу. Вмієш формулювати висновки і представляти їх у чіткій формі.</p>

## VII. СТРУКТУРА І ФОРМА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ АРКУШІВ

Екзаменаційний аркуш це комплекс різного виду завдань, які отримаєш для розв'язання. Спосіб відповіді залежить від виду завдання. Показує це таблиця внизу.

Вид завдання	Форма завдання	Що мусиш зробити?
Відкрите	Завдання розгорнутої відповіді	Написати довший текст по даній темі, або виконати кілька операцій за планом.
	Завдання короткої відповіді	Подати рішення завдання у формі кількох слів, чисел, символів.
	Завдання з прогалиною	Доповнити речення відповідним словом, або словосполученням.
Закрите	Завдання багаторазового вибору	Вибрати правильну відповідь з-поміж декількох поданих пропозицій.
	Завдання на добір	Підібрати слова або словосполучення в пари відповідно до команди.
	Завдання типу „правда – фальш”	Оцінити правдивість поданих стверджень.

### 1. ЯКОЮ БУДЕ КОНСТРУКЦІЯ АРКУША З ГУМАНІТАРНИХ ПРЕДМЕТІВ?

Завдання будуть конструюватися відповідно до *Програмної бази загального навчання* та *Стандартів екзаменаційних вимог*, а для їхнього опрацювання служитимуть тексти: літературні, першоджерела, популярно-наукові, публіцистичні і репродукції творів мистецтва.

Вони не будуть випадковими, але будуть пов'язані лейтмотивом екзамену.

Кількість завдань в аркуші буде такою, щоб на їх розв'язання достатньо було 120 хвилин.

Завдання перевірять:

- I. Читання та сприймання текстів культури.
- II. Написання власного тексту.

В аркуші будуть завдання різного виду; більшість з них це завдання закритого типу.

Решта завдань, це завдання відкриті. В них перевірятимуться уміння розчитувати тексти поміщені в аркуші, а також уміння складення власного тексту.

Деякі відкриті завдання вимагають короткої відповіді, інші більш розвинутої форми, так як вправляєш у школі. Одна з форм вислову буде вжитковим текстом, наприклад: запискою, запрошенням, повідомленням, тощо. Друга це розгорнута відповідь, тема якої пов'язана з лейтмотивом екзамену.

## **2. ЯКОЮ БУДЕ КОНСТРУКЦІЯ АРКУША З МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ?**

Завдання будуть конструюватися відповідно до *Програмної бази загального навчання та Стандартів екзаменаційних вимог*.

Перевірка знань і умінь поділена в аркуші на чотири групи:

- I. Влучне вживання термінів, понять і процедур в рамках математично-природознавчих дисциплін.
- II. Вишукування та використання інформації.
- III. Вказання та описування фактів, поєднань і залежності.
- IV. Використання інтегрованих знань і умінь для розв'язування проблем.

В завданнях будуть питання з обсягу математично-природознавчих предметів: математики, хімії, біології, фізики і астрономії, географії. Враховано також навчальні галузі.

Аркуш складатиметься з завдань закритих і відкритих. На їх розв'язання дається Тобі 120 хвилин.

## **VIII. ЗРАЗКИ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ АРКУШІВ**

У цьому розділі подаємо чотири зразки екзаменаційних аркушів, які допоможуть Тобі перевірити Твої знання і уміння.

Два аркуші стосуються гуманітарної частини екзамену, два інші – частини математично-природознавчої. У кожній вміщено

- інструкцію,
- комплект завдань (при кожному завданні вказується кількість балів, які можна отримати за ці завдання).

До кожного аркуша в інформаторі додається:

1. зразок відповідей,
2. критерії оцінки,
3. листки для відповідей до закритих і відкритих завдань.

## ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

КОД УЧНЯ

--	--	--

ДАТА НАРОДЖЕННЯ УЧНЯ

--	--	--	--	--	--	--	--

День Місяць Рік

ЗАПОВНЮЄ  
НАГЛЯДНИЙ  
КОЛЕКТИВ

Місце не наклейку  
з кодом

Дислексія

## ЕКЗАМЕН У ТРЕТЬОМУ КЛАСІ ГІМНАЗІЇ З ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН *Машиною часу по стародавньому світі*

### Інструкція для учня

1. Перевір, чи комплект завдань складається з 11 торінок. Якщо стільки немає, або є інші дефекти – скажи про це вчителю.
2. На цій сторінці і на листку для відповідей впиши свій код і дату народження.
3. Уважно читай усі тексти і завдання.
4. Розв'язання записуй ручкою з чорною тушшю або пером з чорним чорнилом. Не вживай коректора.
5. В завданнях 2, 3, 9, 11, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24 подаються чотири відповіді: А, Б, В, Г. Відповідає їм наступна схема клітин на листку для відповідей.

А	Б	В	Г
---	---	---	---

Вибери тільки одну відповідь і замалюй клітину з відповідною літерою – наприклад, якщо вибрав відповідь “А”:

■	Б	В	Г
---	---	---	---

6. Старайся не робити помилок зазначаючи відповіді, але якщо помилишся, погане позначення обведи колесом і зазначи іншу відповідь

○■	Б	В	■
----	---	---	---

7. Розв'язання завдань 1, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 21, 25 запиши розбірливо і старанно у вказаних місцях. Помилки перекреслюй.

8. Остання сторінка аркуша призначена на черновик. Записки в черновик не будуть перевірятися.

Успіхів Вам!

Час праці:  
120 хвилин

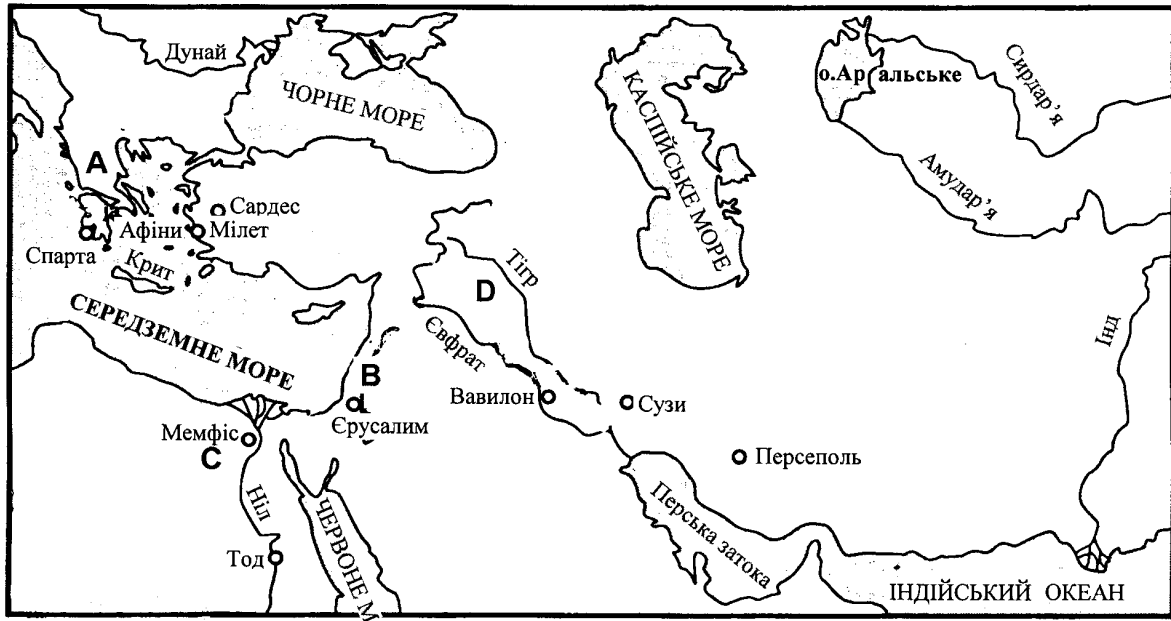
Максимальна  
кількість балів – 50

## МАШИНОЮ ЧАСУ ПО СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

*Дорота і Кароль ходили своїми стежками. Друзі з гімназії визнали їх парною. Чи так було насправді, важко сказати, але безперечно у них була своя велика таємниця. Не питаєте, як двоє молодих людей, в маленькому містечку стали власниками машини часу. Правда, вони часто організували разом подорожі в часі і просторі. Сьогодні вибралися в подорож по стародавніх державах. Сівши вигідно в кріслах включили комп'ютер на борту, появилася карта Європи і Близького Сходу. Кароль вистукав на клавіатурі 2500 рік до нашої ери і вибрав Єгипет.*

### ПЕРШОДЖЕРЕЛО „А”

#### Близький Схід



### Завдання 1. (0 - 1)

На карті літерами позначено держави стародавнього світу. Кожній з держав підпорядкуй відповідну літеру, зазначаючи відповідну рубрику в таблиці.

		А	Б	В	Г
1. Єгипет	1				
2. Греція	2				
3. Месопотамія	3				
4. Ізраїль	4				

### Завдання 2. (0 – 1)

Держави Стародавнього Сходу засновувалися над великими річками, тому що:

- А. використання сільськогосподарських машин забезпечувало високий урожай.
- Б. застосування трипільля дозволяло отримати надлишок харчів.
- В. застосування мінеральних добрив дозволяло збирати урожай два рази в рік.
- Г. функціонування центральної адміністрації дозволяло будувати наводнючі канали.

**Завдання 3. (0 – 1)**

**З-поміж названих нижче стародавніх держав зазначи цю, для виникнення якої ріка не мала ніякого значення.**

А. Єгипет

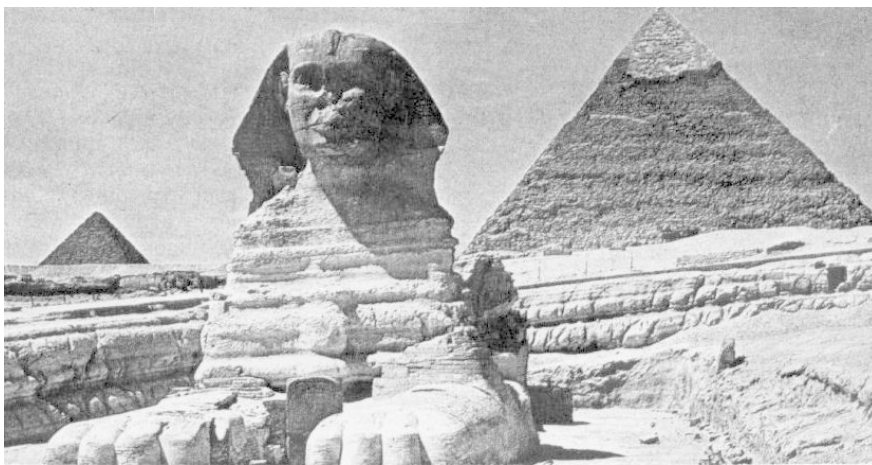
Б. Греція

В. Месопотамія

Г. Ізраїль

*Дорота і Кароль приземлилися в казковій долині поміж прекрасно оздобленими будівлями. Чудові малюнки і скульптури представляли цікаві постаті. Увагу Дороти привернув силует чоловіка з головою сокола, а Кароля заворожив монументальний сфінкс. Дівчина здивувалася, що ці постаті виглядають зовсім інакше ніж в її підручнику до історії.*

**ПЕРШОДЖЕРЕЛО Б**



*Енциклопедія ПВН, Варшава 1986.*

**Завдання 4. (0 – 1)**

**Назви два шедеври стародавніх єгиптян, які знаходяться на фотографії.**

На першому плані знаходиться:

А. \_\_\_\_\_

Далі знаходиться:

Б. \_\_\_\_\_

**Завдання 5. (0 – 1)**

**Будівлі та скульптури стародавнього Єгипту були знищені.**

**Подай дві причини для пояснення цього явища.**

А. \_\_\_\_\_

Б. \_\_\_\_\_

*З глибини однієї з пірамід лунав могутній голос жреця, який читав „Книгу покійних” /путівник для душі, яка входить у світ покійних/.*

## ПЕРШОДЖЕРЕЛО В

„Не був фальшивим ані брехливим до людей [...] Не чинив злого [...] Не звинувачував слуги перед його паном, нікого не морив голодом [...] Не вбивав [...] Не наказував іншим вбивати. Ніхто не терпів через мене [...] [...] Не збільшував і не зменшував мірки зерна. Не скорочував руки, коли міряв нею довжину. Не збільшував важельців, коли продавав свої товари. Не змінював стрілки на терезах. Не забирав дитині молока. Не проганяв худоби моїх сусідів з пасовиська [...]”

*Першоджерела для навчання історії в школі,  
№ 1, Стародавній Схід, ПЗВС, Варшава 1959.*

### Завдання 6. (0 – 2)

На підставі „Книги покійних” сформулюй своїми словами два моральні правила, які актуальні також у сучасному світі. Не починай речення від заперечення.

А. \_\_\_\_\_

Б. \_\_\_\_\_

*Дороті тяжко було відірвати погляд від пірамід. Далеко побачила смугу Нілу і землю порізану каналами. На полях побачила схилені постаті селян при роботі. В цю мить нагадала слова грецького історика Геродота.*

### Завдання 7. (0 – 2)

Зі слів Геродота випиши факт і оцінку.

## ПЕРШОДЖЕРЕЛО Г

„[...] Єгипетському селянину не треба було тяжко працювати, ані орати землю плугом, ані розбивати скибу лопатою, чи інакше працювати, бо ріка сама виливає і наводнює його поле. А після наводнення спливає і тоді селянин сіє зерно, виганяє на поле свині, щоб втоптали зерно в землю, а пізніше чекає жнив. А коли збере збіжжя, знову переганяє по ньому свині, а чисте зерно везе в клуню. [...]”

*Першоджерела для навчання історії в школі,  
№ 1, Стародавній Схід, ПЗВС, Варшава 1959.*

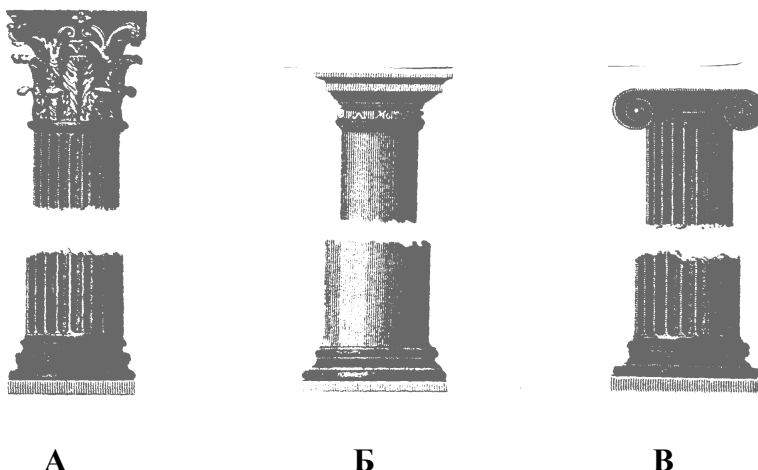
факт:

\_\_\_\_\_

оцінка:

\_\_\_\_\_

## ПЕРШОДЖЕРЕЛО Д



*Путівники „Знання і життя”- Рим, Варшава 1993.*

*З роздумів про працю єгипетських селян вирвав Дороту пронизливий свист. Обоє з Карольом зависли мов астронавти в стані невагомості. Машина перенесла їх в стародавні Афіни і затрималась на агорі. Довкола були дивні будівлі. Кароль дивився на строгі доричні колони, верхня частина яких мала форму сплющеної буханки. Уважно приглядався струнким, густо жолобленим іонічним колонам, капітелі яких нагадували йому закручені баранячі роги або раковинки. Побачив також колони коринфські, які нагадували листя аканта.*

### Завдання 8. (0 – 1)

**Використай цей опис і підпорядкуй ілюстрації назвам колон.**

	А	Б	В
1. іонічна	1	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. дорична	2	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. коринфська	3	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

*Попрямували в сторону моря. В кипарисовому гаю побачили групу чоловіків, які слухали з зацікавленням якогось Тукідіда.*

## ПЕРШОДЖЕРЕЛО Е

„[...] Наша політична система не наслідує чужих прав [...], тому, що базує на більшості громадян, не на меншості. У приватних суперечках кожний громадянин рівний перед законом; якщо йдеться про значення, то одиницю цінується не по її приналежності до якоїсь групи, але з огляду на її особистий талант, яким вона виділяється; нікому також, хто спроможний служити батьківщині, біда, або невідоме походження не завжає досягнути честі [...]”

*Першоджерела до навчання історії в школі, № 2,  
Стародавня Греція, ПЗВС, Варшава 1960.*



**Завдання 9. (0 – 1)**

**Яку систему управління описує Тукідид у наведеному вище фрагменті тексту?**

- А. теократичну      Б. автократичну      В. демократичну      Г. олігархічну

**Завдання 10. (0 – 1)**

**Вибери два принципи системи, яка функціонувала за часів описуваних Тукідидом і зазначи відповідні літери в аркуші відповідей.**

- А. управління найбагатших      Б. управління більшої частини громадян  
В. спадковість влади      Г. боротьба з релігією      Д. рівні права громадян перед законом

**Завдання 11. (0 – 1)**

**За Тукідидом суспільство стародавніх Афін проявляло пошану людині залежно від**

- А. майна  
Б. таланту  
В. народження  
Г. протекції

**Завдання 12. (0 – 2)**

**Заповни таблицю, яка зводить інформації про першоджерела Г і Е.**

	Першоджерело Г	Першоджерело Е
Автор		
Тема		

*- Лишилося нам вже небагато часу, може виберемося ще в Рим – запропонувала Дорота. Кароль вибрав на клавіатурі комп'ютера дату 15 березня 44 року до нашої ери. За хвилину приземлилися в Вічному Місті. Слідкуючи за мешканцями мандрували провулками, повними людей. Дороту зацікавили різні розваги, якими захоплювались римляни.*

**Завдання 13. (0 – 1)**

**Вибери три види проведення вільного часу в стародавньому Римі.**

- А. театральний спектакль      Б. рицарський турнір      В. перебування в термах  
Г. морські регати      Д. фортепіанний концерт      Е. боротьба гладіаторів

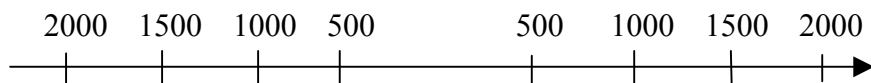
*Дорота і Кароль йшли біля скульптури вовчиці, Колізею, акведука і інших знаменитих будівель стародавнього Риму. Дівчина пробувала нагадати собі теперішній вид міста з Базилікою св. Петра, яка височіла над містом.*



Кароль став думати, яку дату вистукав на комп'ютері: 44 р. до н.е. чи 44 р. н.е. Сумніви Кароля розвіяла Дорота. – Бачу Касія і Брутуса на сходах Сенату. Через хвилину тут буде дуже гаряче. В цей день вбили видатного римського вождя і диктатора. Краще закінчуймо цю нашу подорож старовніми віками. Вертаймося додому і спробуймо подумати, що з цього, що ми побачили, залишилося донині.

**Завдання 15. (0 – 1)**

Зазначи на осі часу обидві дати вказані в тексті вгорі.



**Завдання 16. (0 – 1)**

Говорячи про видатного римського вождя і диктатора, Дорота думала про

- А. Антонія      Б. Октавіана      В. Цезара      Г. Помпея

**Завдання 17. (0 – 2)**

З-поміж названих тут досягнень цивілізації вибери ці, які завдячуємо жителям стародавніх віків і у відповідних рубриках таблиці впиши парами літери, що їм відповідають.

- |               |                 |                 |                |
|---------------|-----------------|-----------------|----------------|
| А. філософія  | Б. будова доріг | В. трагедія     | Г. кольчуга    |
| Д. республіка | Е. балада       | Є. демократія   | Ж. акведук     |
| З. торгівля   | И. епопея       | І. геометрія    | Й. мануфактура |
| К. лібералізм | Л. соціологія   | М. землеробство |                |

	Досягнення	
Політична система		
Господарка		
Наука		
Техніка		
Література		

Ввечорі Оксана взяла збірку поезії Марії Павліковської-Ясножевської і стала читати вірш „Ніке”.

**ПЕРШОДЖЕРЕЛО „Ж”**

*Ніке*

Ти немов Паризька Ніке з Самотраки,  
 О невтішне кохання.  
 Хоч вбита, все ж біжиш з однаковим запалом  
 Витягаючи відрізані рамена.

Павліковська-Ясножевська М., *Збірка поезії*, Вроцлав 1967.

**Завдання 18. (0 – 1)**

**Правдива інформація про загальний смисл вірша вміщається в реченні:**

- А. У вірші говориться про відсутність віри в кохання.
- Б. У вірші говориться про трагічне поразку кохання.
- В. У вірші говориться про вічне стремління до кохання.
- Г. Вірш показує перемогу розуму над почуттям.

**Завдання 19. (0 – 1)**

**З тексту виникає, що насагою для написання вірша став для авторки**

- А. міф про Ніке.
- Б. філософська течія.
- В. літературний жанр.
- Г. статуя богині Ніке.

**Завдання 20. (0 – 1)**

**Правдива інформація про побудову вірша М. Павліковської-Ясножевської *Ніке* вміщається в реченні:**

- А. У творі немає персоніфікації.
- Б. Вірш має характер апострофи.
- В. В першому вірші переважає метафора.
- Г. Епітети виступають тільки в першому і другому вірші.

**Завдання 21. (0 – 2)**

**Випиши з вірша *Ніке* порівняння і поясни, з якою метою його застосували**  
Порівняння :

\_\_\_\_\_

Мета застосування:

\_\_\_\_\_

**ПЕРШОДЖЕРЕЛО „З”**

Поетка, самогубець,  
Кучері розкидавши фіалкові,  
Стоїть над водою ...  
„Сафо, що хочеш чинити?”  
- „Хочу море закинути на голову  
Щоб ніхто не побачив сліз моїх ...”

Павліковська-Ясножевська М., *Збірка поезії*, Вроцлав 1967.

**Завдання 22. (0 - 1)**

**Сафона говорить**

- А. в першому вірші твору.
- Б. в риторичному питанні.
- В. в останніх двох віршах.
- Г. в цілому творі.





Дата народження учня

Grid for date of birth (Day, Month, Year)

День Місяць Рік

КОД УЧНЯ

Grid for student code

GH-A1-031

ЗАПОВНЮЄ НАГЛЯДНИЙ КОЛЕКТИВ

Alphabet grid for the viewing collective

Дислексія

Неприсутній Звільнений Дипломант

ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

Table for student answers (№ Зав., Відповіді)

ЗАПОВНЮЄ ЕКЗАМЕНАТОР

Table for examiner answers (№ Зав., H O T)

Table for examiner answers (14.1, 14.2, 14.3, 14.4, 15, 17, 21, 25.1, 25.2, 25.3, 25.4)

КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ

Grid for number of points (D O)

Д - десятки

О - одиниці

Grid for number of points (D O)

Місце не наклейку з кодом

## СИСТЕМА ОЦІНКИ

№ завдання	Приклад відповіді	Кількість балів	Принципи зарахування балів
1.	Єгипет – В, Греція – А, Месопотамія – Г, Ізраїль – Б	0 – 1	Мінімум 3 правильні відповіді
2.	Відповідь - Г	0 – 1	
3.	Відповідь – Б	0 – 1	
4.	А – сфінкс, Б – піраміда (піраміди)	0 – 1	1 бал за обидві правильні відповіді
5.	Дія атмосферних факторів (вітру, сонця, дощу, зміни температури повітря) Діяльність людини (війни, крадіжки, туристи, вандали)	0 – 1	1 бал за логічну відповідь
6.	Будь чесний. Шануй життя другої людини. Будь добрий. Будь ввічливий. Тощо.	0 – 2	1 бал за кожен правильно сформульовану відповідь (вибір універсальної вартості і запис її відповідно до команди)
7.	Факти: наприклад <i>ріка сама виливає, наводнює, землероб сіє зерно, виганяє свині на поле</i> Оцінка: наприклад <i>єгипетському землеробу не треба було тяжко працювати</i>	0 – 2	1 бал за правильно вписаний факт,  1 бал за правильно вписану оцінку
8.	1 - В, 2 - Б, 3 – А	0 – 1	
9.	В	0 – 1	
10.	Б, Д	0 – 1	1 бал за правильну відповідь
11.	Б	0 – 1	
12.	Першоджерело „Г” - автор: Геродот, тема: наприклад: Сільське господарство у стародавньому Єгипті, Методи обробки землі єгипетськими землеробами. Першоджерело „Е” – автор: Тукідид, тема: наприклад: Властивості Афіньської демократії, політична система Афін.	0 – 2	1 бал за вказання авторів обох першоджерел 1 бал за правильне названня тем обох першоджерел
13.	А, В, Е	0 – 1	1 бал за три правильні відповіді
14.	Критерії оцінки	0 – 5  0 – 1  0 – 1  0 – 1  0 – 1	<b>Учень отримує „0” балів, якщо робота не відповідає темі.</b> Стосування словесних засобів переконливого характеру Збереження логічної композиції і компактності Збереження мовних правил: синтаксису, лексики, фразеології (допускається одна мовна помилка ) дотримання правил орфографії



		<b>0 – 1</b>	(допускається одна помилка) дотримання правил пунктуації (допускається одна помилка)
<b>15.</b>		<b>0 – 1</b>	1 бал за обидві правильно позначені дати
<b>16.</b>	В	<b>0 – 1</b>	
<b>17.</b>	Система управління – Д, Є Господарка – З, Л Наука – А, І Техніка – Б, Ж Література – В, И	<b>0 – 2</b>	1 бал за вибір 10 досягнень стародавньої цивілізації 1 бал за підпорядкування відповідним галузям
<b>18.</b>	В	<b>0 – 1</b>	
<b>19.</b>	Г	<b>0 – 1</b>	
<b>20.</b>	Б	<b>0 – 1</b>	
<b>21.</b>	„Ти як Паризька Ніке з Самотраки” щоб підкреслити спільну коханню і богині рису витривалості, незнищувальності тощо	<b>0 – 2</b>	1 бал за виписання порівняння, 1 бал за визначення функції
<b>22.</b>	В	<b>0 – 1</b>	
<b>23.</b>	Г	<b>0 – 1</b>	
<b>24.</b>	В	<b>0 – 1</b>	
<b>25.</b>		<b>0 – 17</b>	Критерії оцінки

## КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗАДАЧІ З РОЗГОРНУТОЮ ВІДПОВІДДЮ

Критерії оцінки		Кількість балів
<b>I. ТЕМА (0 - 7 балів)</b>		
1.	Цілий текст відповідає темі.	0 - 1
2.	У розгорненні теми є: а) вказаний відповідний приклад, б) коментування прикладу, в) підсумки роздумів, висновки, г) проведення теми відповідно до прийнятої та обгрунтованої учнем концепції.	0 - 1 0 - 1 0 - 1 0 - 1
3.	Робота написана суттєво.	0 - 1
4.	У змісті враховані контексти.	0 - 1
<b>II. КОМПОЗИЦІЯ (0 - 3 бали)*</b>		
5.	Композиція тексту трійчаста зі збереженням відповідних пропорцій.	0 - 1
6.	Текст компактний (окремі частини роботи поєднані стилістично)	0 - 1
7.	Текст логічно впорядкований (немає необгрунтованих повторень).	0 - 1
<b>III. МОВА І СТИЛЬ (0 - 4 бали)*</b>		
8а.	Грамотно (відповідно до значення) вживає лексику, також у фразеологічних висловах.	0 - 3 <i>(допускаються три помилки незалежно від категорії)</i>
8б.	Правильно відмінює слова і поєднує слова в речення, прості речення в складні речення (не повторяються ці самі структури речення).	3 помилки - 3 бали
8в.	Влучно добирає мовні засоби (не вживає вульгаризмів, необгрунтованих розмовних слів, багатословності, багатозначності, мішанини стилів, непотрібного повторювання слів, необгрунтованих висловів, як: <i>практично беручи, скажімо</i> , тощо, не зловживає іншомовними словами)	4 помилки - 2 бали 5 помилок - 1 бал 6 помилок - 0 балів
9.	Стиль функціональний (відповідно до комунікативної ситуації, форми вислову).	0 - 1
<b>IV. ЗАПИС (0 - 3 бали)*</b>		
10.	Правильна орфографія	0 - 2 0 помилок - 2 бали 1 помилка - 1 бал 2 помилки - 0 балів
11.	Правильна пунктуація <i>(допускаються 3 помилки)</i> .	0 - 1
<b>Всього</b>		<b>0 - 17</b>

\* - В тих категоріях не надаються бали, якщо робота коротша ніж 1/2 вказаного об'єму.

**Увага! Учень отримує „0” балів за задачу розгорнутої відповіді, якщо робота не відповідає темі.**

## ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

КОД УЧНЯ

--	--	--

ДАТА НАРОДЖЕННЯ УЧНЯ

--	--	--	--	--	--	--	--

День Місяць Рік

ЗАПОВНЮЄ  
НАГЛЯДНИЙ  
КОЛЕКТИВ

Місце не наклейку  
з кодом

Дислексія


## ЕКЗАМЕН У ТРЕТЬОМУ КЛАСІ ГІМНАЗІЇ З ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН *В колі рицарів і рицарства*

### Інструкція для учня



1. Перевір, чи комплект завдань складається з 10 торінок. Якщо стільки немає, або є інші дефекти – скажи про це вчителю.
2. На цій сторінці і на листку для відповідей впиши свій код і дату народження.
3. Уважно читай усі тексти і завдання.
4. Розв'язання записуй ручкою з чорною тушшю або пером з чорним чорнилом. Не вживай коректора.
5. В завданнях від 1. до 21. подаються чотири відповіді: А, Б, В, Г. Відповідає їм наступна схема клітин на листку для відповідей.

А	Б	В	Г
---	---	---	---

Вибери тільки одну відповідь і замалюй клітину з відповідною літерою – наприклад, якщо вибрав відповідь “А”:

	Б	В	Г
---	---	---	---

6. Старайся не робити помилок зазначаючи відповіді, але якщо помилишся, погане позначення обведи колесом і зазначи іншу відповідь

	Б	В	
---	---	---	---

7. Розв'язання завдань від 22. до 28. запиши розбірливо і старанно у вказаних місцях. Помилки перекреслюй.

8. Остання сторінка аркуша призначена на чорновик. Записки в чорновіку не будуть перевірятися.

Успіхів Вам!

Час праці:  
120 хвилин

Максимальна  
кількість балів – 50

## В колі рицарів і рицарства

Історія рицарства бере свій початок у ранньому середньовіччі, коли східні племена зайняли Іберійський півострів і перетворили християнську країну на ісламську державу. Завоювання Іспанії було релігійною війною, яка мала одну ціль: поширити іслам. Побоювання перед навалою мусульман на південнофранцузькі князівства і сусідню країну франків спонукало Карла Молота (майордом, найвища службова особа у Франкській державі, в роках 714 – 741 командир франкських військ, батько Пепіна Малого) створити регулярну кінноту, з якої впродовж віків сформувалися загоны рицарів. Це була група войовників, які створили своєрідний стиль життя, етику і церемоніал.

Досить рано починали виховувати хлопців. В сім років дитина ставала пажем, а це означало, що хлопця передавали з-під опіки жінок у жорстку школу чоловіків. В чотирнадцять років паж залишав батьківський дім, щоб ставши джурою, шість-сім років вчитися в іншого рицаря.

Достатньо оволодівши воєнним мистецтвом, справившись з випробовуванням характеру, джура міг вже готуватися до посвячення в рицарі. Спочатку цей звичай мав світський характер. З часом з цієї звичайної події склався релігійний церемоніал. Свято починалося одягненням джури в прекрасні шати. Потім юнака вводили в парадний зал. Там, найдостойніший з присутніх рицарів вручав йому зброю і шпори – цей акт був насправді посвяченням в рицарі. Накінець всі разом вирушали в храм, де священник святив покладений на вівтарі меч і благославив юнака. З думкою про поставу рицарів складено правила, яких повинні вони дотримуватися. Автор однієї з тодішніх книг нагадує: *„Пам'ятайте бути послухними свому володарю. Не бажайте здобичі, а життя не щадіть для слави короля. В слушній справі тільки воюйте, ворогів віри особливо майте ворогами. Завжди добра пильнуйте, вдовицям і дітям щитом будьте. Складену присягу вірності в любий час дотримуйте”*.

Поширений в літературі ідеал лицарства як відважної, побожної форми життя, тривало назначив серця і розум людей середньовіччя. Світлі лицарі – герой французької народної казки Парсіфал, легендарний Трістан, король Артур, а також граф Роланд, командир задньої сторожі франків під час повернення військ Карла Великого з Іспанії – це були загально прийняті зразкові особистості тих часів.

Сьогодні вже немає рицарів – впродовж XVI століття останні з них назавжди покинули сцену великого театру історії. Збереглися всілякі пам'ятки: замки, панцирі, зброя, твори мистецтва, повсякденні предмети, документи і книжки – свідство колишнього світу, який вже нічого спільного з нашим не має. Невже це забутий світ? Це надто швидко і необдумане оцінка. Пам'ятати треба, що рицарство було не тільки історичним явищем, але також – а може передусім – сном, мрією про людину таку, якою повинна бути. А цей сон про людину-лицаря, на щастя, ще закінчився.

На підставі фрагментів книжки Вольфганга Тарновського, *Рицарі*, Вроцлав 1995.

**Завдання до тексту *У колі рицарів і рицарства***

**Завдання 1. (0 – 1)**

**Найбільш** влучний заголовок для першого абзацу тексту В. Тарновського, це

- А. Релігійні війни в ранньому середньовіччі
- Б. Народження європейського рицарства
- В. Завоювання мусульман в Західній Європі
- Г. Держава Карла Молота

**Завдання 2. (0 – 1)**

**Початок стародавнього рицарства рахується з**

- А. другої половини VI століття
- Б. першої половини VII століття
- В. другої половини VII століття
- Г. першої половини VIII століття

**Завдання 3. (0 – 1)**

**Джура міг стати рицарем**

- А. до закінчення чотирнадцяти років
- Б. чотирнадцятилітній
- В. вісімнадцятилітній
- Г. принаймні двадцятилітній

**Завдання 4. (0 – 1)**

**Легендарним рицарем у розповідях був**

- А. Карл Великий
- Б. Парсіфал
- В. Карл Молот
- Г. Пепін Малий

**Завдання 5. (0 – 1)**

**За В. Тарновським про епоху рицарів треба пам'ятати, тому що**

- А. впровадила різну тактику боротьби
- Б. вчинила турнір формою ривалізації
- В. сформувала зразки для наслідування
- Г. створила модель придворного кохання

**Завдання 6. (0 – 1)**

**Про те, що наведено в тексті цитату взяли зі стародавньої книги, свідчать**

- А. порівняння
- Б. здібнення
- В. неологізми
- Г. архаїзми

**Завдання 7. (0 – 1)**

**В цитаті зі стародавньої книги повторяється форма дієслова, яка**

- А. висловлює припущення
- Б. підсилює наказ
- В. пластично зображує вислів
- Г. пом'якшує вимогу

### **Перед ворогом**

(фрагмент Польського літопису Галла Аноніма)

„Було свято св. Барфоломія, коли цісар йшов через ріку і весь народ у місті слухав літургію. Тож відомо було, що перейшов безпечно і без зусилля захопив велику здобич і полонених, а навіть захопив намети довкола міста. Також багатьох з тих, які прибувши захищати город і жили в тих наметах за межами города; частину зразу піймали на місці, а частина рятувалася втечею. Один з них, втікаючи, зустрівся з Болеславом і розповів усе, що сталося. А Болеслав не втік, як боязливий заєць, але як на мужнього рицаря пристало, заохотив своїх, кажучи: „О, відважні рицарі, стомлені разом зі мною на багатьох війнах і походах, будьте і тепер теж готові зі мною за волю Польщі вмерти або жити! Я сам, хоча б з такою горсткою, радо почав би боротися з цісарем, якби знав напевно, що навіть коли там поляжжу, кінець буде небезпеці батьківщини. Але якщо на одного з наших випадає більше ніж сто ворогів, більш похвально буде ставити опір тут, юніж іти туди з малою горсткою, і в зухвалій боротьбі смерті глянути в очі. Бо коли тут ставитимемо опір і не дамо їм проходу, то вже і це вважатиметься перемогою”.

Галл Анонім, *Польський літопис*, Вроцлав 1968, с. 16.

#### **Завдання 8. (0 – 1)**

**В чому Болеслав хотів переконати рицарів?**

- А. Варто стреміти до угоди, щоб врятувати батьківщину.
- Б. Треба перестати боротися, бо ворог сильніший.
- В. Треба негайно атакувати цісара в городі.
- Г. Треба почати боротися, застосовуючи відповідну тактику.

#### **Завдання 9. (0 – 1)**

**Яке рицарське правило вміщене і в цитованій В. Тарновським стародавній книзі, і у фрагменті *Польського літопису* Галла Аноніма?**

- А. не щадіть життя
- Б. здобичі не бажайте
- В. будьте щитом вдовицям і дітям
- Г. ворогів віри майте своїми воорогами

#### **Завдання 10. (0 – 1)**

***А Болеслав не втік, як боязливий заєць, але як на мужнього рицаря пристало, заохотив своїх ...***

**Заперечне порівняння вжите в реченні має на меті**

- А. показати нерішучість короля
- Б. показати відвагу Болеслава
- В. перебільшити военні заслуги
- Г. зазначити легковажну поставу до ворога

#### **Завдання 11. (0 – 1)**

***Тож відомо було, що перейшов безпечно і без зусилля захопив велику здобич і полонених, а навіть захопив намети довкола міста ...***

**Після якого слова поставиш кому, щоб змінити смисл цього вислову?**

- А. було
- Б. зусилля
- В. велику
- Г. намети

**Завдання 12. (0 – 1)**

**В якому вислові бачиш синтаксичну помилку?**

- А. Присягаючи дамі, лицар обіцяв захищати її честь.
- Б. Присягнувши, лицар захищав дами свого серця.
- В. Присягаючи дамі, честь наказувала дотримати присягу.
- Г. У жадній з цих відповідей немає помилки.

**Завдання 13. (0 – 1)**

**Слово щит має метафоричне значення в реченні**

- А. На щиті виднів герб рицаря.
- Б. Щит захищав його перед ударом.
- В. На цей раз верталися на щиті.
- Г. Рицарі зробили прикриття зі щитів.

**Завдання 14. (0 – 1)**

**Ідеал рицарства найповніше віддає гасло**

- А. „ Душу Богові, тіло володареві, серце дамі ”
- Б. „Годують і захищають”
- В. „Воля, рівність, братерство”
- Г. „За вашу і нашу волю”



Святий Мартин ділиться з жебраком плащем (мініатюра з XIV століття)  
*Щоб час не затьмарив і непам'яті. Вибрані середньовічні літописи,*  
Варшава 1971.

**Завдання 15. (0 – 1)**

Яке правило лицарського кодексу здійснює св. Мартин представлений на картині?

- А. Допомогай тому, хто в потребі.      Б. Воюй з невірними.  
В. Прославляй ім'я свого пана.      Г. Вибирай суперників, які вартують Тебе.

**Завдання 16. (0 – 1)**

Що найкраще характеризує центральну постать картини?

- А. плащ і меч      Б. ореол і зброя      В. кінь і остроги      Г. черевики і плащ

**Завдання 17. (0 – 1)**

Поведінка лицаря, представленого на картині нагадує

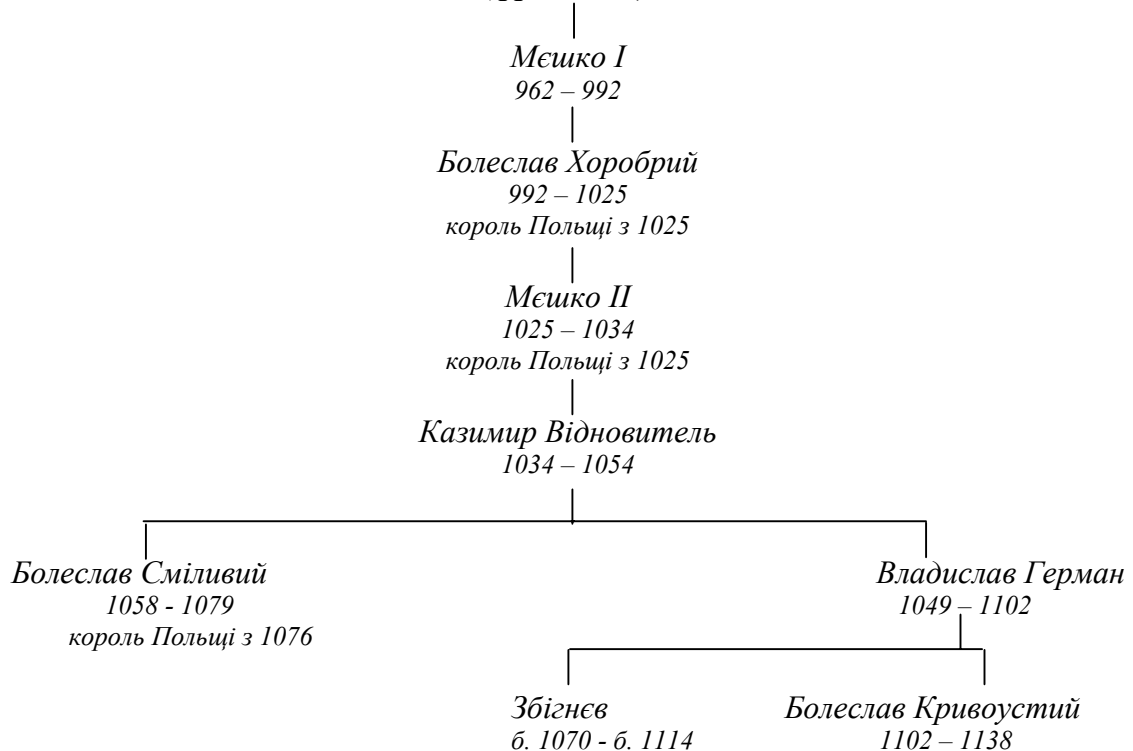
- А. невірному Томаса      Б. блудного сина  
В. милосердного самаритана      Г. терплячого Гіоба

**Завдання 18. (0 – 1)**

На яке філософське питання відповідає своїм вчинком св. Мартин?

- А. Як знайти правду?      Б. Як служити добру?  
В. Як розкрити красу?      Г. Які межі людської волі?

**Генеалогічне дерево п'ястів  
(фрагмент)**





**Завдання 19. (0 – 1)**

**Користаючись з генеалогічного дерева визнач, яке речення правдиве.**

- А. Болеслав Сміливий, король Польщі, перейняв владу прямо після Мешка I.
- Б. Першим коронованим володарем Польщі був Болеслав Хоробрий.
- В. Болеслав Сміливий був другим коронованим володарем Польщі.
- Г. Казимир Відновитель був останнім п'ястом на польському престолі.

**Завдання 20. (0 – 1)**

**Болеслав Кривоустий був**

- А. сином Владислава Германа і братом Збігнева
- Б. внуком Болеслава Сміливого і стрийком Владислава Германа
- В. племінником Казимира Відновителя і внуком Мешка II
- Г. батьком Збігнева і братом Болеслава Сміливого

**Завдання 21. (0 – 1)**

**Яка ієрархія суспільства властива середнім вікам?**

- А. володар, рицарство, міщани, селяни
- Б. рицарство, міщани, володар, селяни
- В. володар, міщани, селяни, рицарство
- Г. володар, рицарство, селяни, міщани

**Казімеж Глінський *Рицар і бард***

<p>Пішли у турнір – а оба жорстокі ... Бард – блискавки в очах, рицар громи носить: Меч дзявкнув, ударив у натягнуті струни, Іскри зброя пустила, пісня з лютні втекла. Удар був влучний, розбив слабку бардівську грудь І впав співак під струн розплакане звучання ... Тріумф переможця. Та що це? У зойку Лісів і далеких полів звук срібний пливе. Луна це, закохана в співі конання, Безкровне повітряне голосів фехтування... Пастушок вхопив нотку пісні у полі, Коханець повторив ... Про меч і не чули.</p>	<p>Wyzwali się na turniej - a obaj okrutni... Pieśniarz miał błyski w oczach, rycerz niósł pioruny: Miecz szczyknął i uderzył w naciągnięte струny, Skry wypadły z oreża, pieśń wybiegła z lutni. Raz był dzielny, bo strzaskał słabą pierś lutnisty I runął śpiewak przy strun rozplakany drzeniu... Zwycięzca tryumfował. Lecz cóż to? W westchnieniu Lasów i pól dalekich płynie dźwięk srebrzysty. To echo rozkochane w konającym śpiewie, To głosów napowietrznych niekrwawa szermierka... Nutę pieśni chwyciła na łące pasterka, Kochanek ją powtórzył... O mieczu nikt nie wie.</p>
--	--

*Книга польських віршів XIX століття, том 3, Варшава 1956, с. 207.*

**Завдання 22. (0 – 1)**

**Яке символічне значення має зброя рицаря, а яке зброя барда?**

---

---

**Завдання 23. (0 – 2)**

**Хто переможець дуелі в буквальному значенні, а хто в метафоричному?**

Переможець дуелі в буквальному значенні і переможець дуелі в метафоричному значенні:

---

---

**Завдання 24. (0 – 1)**

**Поясни, що сталося з піснею (не цитуй).**

---

---

**Завдання 25. (0 – 2)**

**З вірша „Рицар і післяр” випиши приклад стилістичного засобу і назви його. Поясни, яку роль виконує.**

Приклад стилістичного засобу і його назва.

Роль, яку виконує у вірші.

---

---

**Завдання 26. (0 – 1)**

**З даного фрагменту твору А. Міцкевича випиши речення, яке може стати влучним коротким заголовком вірша написаного К. Глінським.**

„Полум’я розчавить мальовану історію,  
Скарби мечові вкрадуть злодії,  
Пісня вціліє, натовп це почує;  
А коли підлі душі не вміють  
Годувати жалем і поїти надією,  
Утікає в гори, до руїн припадає  
І звідти старі часи розповідає.”

Płomień rozgryzie malowane dzieje,  
Skarby mieczowi spustoszą złodzieje,  
Pieśń ujdzie cało, tłum ludzi obiega;  
A jeśli podle dusze nie umieją  
Karmić ją żalem i poić nadzieją,  
Ucieka w góry, do gruzów przylega  
I stamtąd dawne opowiada czasy.”

(Міцкевич А., Конрад Валленрод, Вроцлав 1991, с. 57)

---

---

**Завдання 27. (0 - 5)**

**Напиши запрошення на трапезу в замку.**

---

---

---





Дата народження учня

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
День		Місяць		Рік			

GH-A2-031

КОД УЧНЯ

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

ЗАПОВНЮЄ НАГЛЯДНИЙ КОЛЕКТИВ

A	<input type="checkbox"/>	K	<input type="checkbox"/>	T	<input type="checkbox"/>	0	<input type="checkbox"/>	0	<input type="checkbox"/>
B	<input type="checkbox"/>	L	<input type="checkbox"/>	U	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>
C	<input type="checkbox"/>	Ł	<input type="checkbox"/>	V	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>
D	<input type="checkbox"/>	M	<input type="checkbox"/>	W	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
E	<input type="checkbox"/>	N	<input type="checkbox"/>	X	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>
F	<input type="checkbox"/>	O	<input type="checkbox"/>	Y	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>
G	<input type="checkbox"/>	P	<input type="checkbox"/>	Z	<input type="checkbox"/>	6	<input type="checkbox"/>	6	<input type="checkbox"/>
H	<input type="checkbox"/>	Q	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	7	<input type="checkbox"/>	7	<input type="checkbox"/>
I	<input type="checkbox"/>	R	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	8	<input type="checkbox"/>	8	<input type="checkbox"/>
J	<input type="checkbox"/>	S	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	9	<input type="checkbox"/>	9	<input type="checkbox"/>

Дислексія     Неприсутній     Звільнений     Дипломант

ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

№ Зав.	Відповіді			
	A	B	B	Г
1	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

ЗАПОВНЮЄ ЕКЗАМЕНАТОР

КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ

Д	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
О	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Д - десятки  
О - одиниці

№ Зав.	Н	О	Т
22	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
25	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
26	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27.1	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27.2	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27.3	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27.4	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

28.1	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28.2	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28.3	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28.4	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Місце не наклею з кодом

### Рішення завдання – закриті завдання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Б	Г	Г	Б	В	Г	Б	Г	А	Б	Б	В	В

14	15	16	17	18	19	20	21
А	А	Б	В	Б	Б	А	А

### Система оцінки - завдання відкриті короткого змісту

№ завдання	Правильна відповідь	Кількість балів	Принципи зарахування балів
22.	Меч – наприклад: сила, брутальність, боротьба, смерть, зло... Лютня – наприклад: краса, невинність, слабкість, поезія (пісня), добро ...	0 - 1	Дається <b>1 бал</b> за правильне прочитання символіки меча і правильне прочитання символіки лютні. Допускаються інші відповіді, під умовою, що виникають зі змісту твору.
23.	В буквальному значенні переможцем являється рицар, в метафоричному – бард (пісняр).	0 - 2	Дається <b>1 бал</b> за вказання рицаря як переможця в буквальному значенні. Дається <b>1 бал</b> за вказання барда – в смислі метафоричному.
24.	Наприклад: пісня збереглася, живе в світі природи, живе між людьми, передається людьми ....	0 - 1	Дається <b>1 бал</b> за правильне пояснення (не допускаються цитати).
25.	Напр.: “слабка грудь” - епітет, підкреслює ніжність барда, характеризує його, “меч дзявкнув” - ономаіопея, віддає звук боротьби, “пісня ... втекла” – анімізація, динамізування твору ...	0 - 2	Дається <b>1 бал</b> за назву стилістичного засобу. Дається <b>1 бал</b> за відповідне визначення його функції
26.	“Пісня вціліє”.	0 - 1	Дається <b>1 бал</b> за влучний вибір цитати.

## КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗАПРОШЕННЯ

Критерії	Принципи зарахування балів	Кількість балів
Здійснення теми	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Вказує адресата, адресанта, визначення місця, часу і мети,</li> <li>• Достосовує висловлювання до комунікативних обставин (напр. застосовуючи переконливі слова, вживаючи форми ввічливості).</li> </ul>	0 - 2
Композиція	Збереження компактності вислову.	0 - 1
Мова і стиль	Дотримується правильної мови і стилістики (правильно, за значенням, вживає лексику, правильно відмінює слова і поєднує слова в речення і прості речення в складні речення – не повторяє тих самих структур речення, влучно добирає мовні засоби, не вживає вульгаризмів, необгрунтованих розмовних слів, багатословності, багатозначності, мішанини стилів, непотрібного повторювання слів, необгрунтованих висловів, як: <i>практично беручи, скажімо, тощо</i> , не зловживає іншомовними словами). (допускається 1 помилка).	0 - 1
Орфографія і пунктуація	Збереження правильної орфографії і пунктуації (допускається 1 помилка).	0 - 1
<b>Всього</b>		<b>0 - 5</b>

## КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗАДАЧІ З РОЗГОРНУТОЮ ВІДПОВІДДЮ

Критерії оцінки		Кількість балів
<b>I. ТЕМА (0 - 7 балів)</b>		
1.	Цілий текст відповідає темі.	0 - 1
2.	У розгорненні теми є: а) вказаний відповідний приклад, б) коментування прикладу, в) підсумки роздумів, висновки, г) проведення теми відповідно до прийнятої та обгрунтованої учнем концепції.	0 - 1 0 - 1 0 - 1 0 - 1
3.	Робота написана суттєво.	0 - 1
4.	У змісті враховані контексти.	0 - 1
<b>II. КОМПОЗИЦІЯ (0 - 3 бали)*</b>		
5.	Композиція тексту трійчаста зі збереженням відповідних пропорцій.	0 - 1
6.	Текст компактний (окремі частини роботи поєднані стилістично)	0 - 1
7.	Текст логічно впорядкований (немає необгрунтованих повторень).	0 - 1
<b>III. МОВА І СТИЛЬ (0 - 4 бали)*</b>		
8а.	Грамотно (відповідно до значення) вживає лексику, також у фразеологічних висловах.	0 - 3 <i>(допускаються три помилки незалежно від категорії)</i>
8б.	Правильно відмінює слова і поєднує слова в речення, прості речення в складні речення (не повторяються ці самі структури речення).	3 помилки - 3 бали
8в.	Влучно добирає мовні засоби (не вживає вульгаризмів, необгрунтованих розмовних слів, багатословності, багатозначності, мішанини стилів, непотрібного повторювання слів, необгрунтованих висловів, як: <i>практично беручи, скажімо</i> , тощо, не зловживає іншомовними словами)	4 помилки - 2 бали 5 помилок - 1 бал 6 помилок - 0 балів
9.	Стиль функціональний (відповідно до комунікативної ситуації, форми вислову).	0 - 1
<b>IV. ЗАПИС (0 - 3 бали)*</b>		
10.	Правильна орфографія	0 - 2 0 помилок - 2 бали 1 помилка - 1 бал 2 помилки - 0 балів
11.	Правильна пунктуація <i>(допускаються 3 помилки)</i> .	0 - 1
<b>Всього</b>		<b>0 - 17</b>

\* - В тих категоріях не надаються бали, якщо робота коротша ніж 1/2 вказаного об'єму.  
**Увага! Учень отримує „0” балів за задачу розгорнутої відповіді, якщо робота не відповідає темі.**



## ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

КОД УЧНЯ

--	--	--

ДАТА НАРОДЖЕННЯ УЧНЯ

--	--	--	--	--	--	--	--

День Місяць Рік

ЗАПОВНЮЄ  
НАГЛЯДНИЙ  
КОЛЕКТИВ

Місце не наклейку  
з кодом

Дислексія


## ЕКЗАМЕН У ТРЕТЬОМУ КЛАСІ ГІМНАЗІЇ З МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ

### Інструкція для учня



1. Перевір, чи комплект завдань складається з 10 торінок. Якщо стільки немає, або є інші дефекти – скажи про це вчителю.
2. На цій сторінці і на листку для відповідей впиши свій код і дату народження.
3. Уважно читай усі тексти і завдання.
4. Розв'язання записуй ручкою з чорною тушшю або пером з чорним чорнилом. Не вживай коректора.
5. В завданнях від 1 до 25 подаються чотири відповіді: А, Б, В, Г. Відповідає їм наступна схема клітин на листку для відповідей.

А	Б	В	Г
---	---	---	---

Вибери тільки одну відповідь і замалюй клітину з відповідною літерою – наприклад, якщо вибрав відповідь “А”:

	Б	В	Г
---	---	---	---

6. Старайся не робити помилок зазначаючи відповіді, але якщо помилишся, погане позначення обведи колесом і зазначи іншу відповідь

	Б	В	
---	---	---	---

7. Розв'язання завдань від 26 до 33 запиши розбірливо і старанно у вказаних місцях. Помилки перекреслюй.

8. Остання сторінка аркуша призначена на чорновик. Записки в чорновик не будуть перевірятися.

Успіхів Вам!

Час праці:  
120 хвилин

Максимальна  
кількість балів – 50

---

**Задача 1. (0 - 1)**

Чайка риболов кожного року летить з Арктики в Антарктиду і назад. За 24 роки свого життя перелітає на цьому шляху подвійну відстань Землі від Місяця. Яку частину відстані Землі від Місяця становить відстань між Арктикою і Антарктидою?

А.  $\frac{24}{12}$

Б.  $\frac{12}{24}$

В.  $\frac{1}{12}$

Г.  $\frac{1}{24}$

---

**Задача 2. (0 - 1)**

Аналіз чистоти рік загальної довжини 6 000 км виявив, що вода в них на 46% довжини відповідає нормам категорії чистоти. На скількох кілометрах довжини ріки мають воду, яка міститься в рамках категорії чистоти?

А. 130,43 км

Б. 276 км

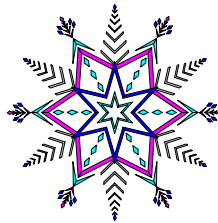
В. 2760 км

Г. 3240 км

---

**Задача 3. (0 - 1)**

Скільки осей симетрії в нарисованій сніжинці?



А. 0

Б. 2

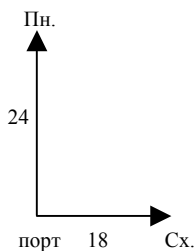
В. 3

Г. 6

---

**Задача 4. (0 - 1)**

З порту одночасно випливали два дослідницькі кораблі: один на північ зі швидкістю 24 вузли, другий на схід зі швидкістю 18 вузлів (один вузол це одна морська миля на годину). Якою буде відстань між кораблями після 1 години плавання?



А.  $\sqrt{42}$  морських миль

Б. 21 морська миля

В. 30 морських миль

Г. 42 морські милі

---

**Задача 5. (0 - 1)**

Найдовша ріка у Польщі, Вісла має 1047 км довжини. Яка її довжина на карті, шкала якої 1:3000000?

А. 3,49 см

Б. 3,94 см

В. 34,9 см

Г. 39,4 см

---

**Задача 6. (0 - 1)**

Коли Алла з І „а” запитає Тебе: „Звідки взялася на небі ця чудова веселка?”, скажеш:

А. це відбиття сонячного світла від поверхні краплі дощу

Б. це дисперсія сонячного світла крізь краплі дощу

В. веселка появилася завдяки явищу інтерференції

Г. це розсіювання сонячного світла краплями дощу

**Задача 7. (0 - 1)**

Дослідницький сателіт рухається рівномірним рухом по колу. Залежність між лінійною швидкістю  $v$  і частотами  $f$  в цьому русі представлена формулою  $f = \frac{v}{2\pi r}$ , де  $r$  це радіус кола. Використовуючи дії на одиницях, визначи одиницю частот.

А. s

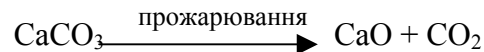
Б. 1/s

В. s<sup>2</sup>

Г. 1/s<sup>2</sup>

**Задача 8. (0 - 1)**

Для будівництва хати треба зжигати 2,8 тонни гашеного вапна [CaO – 56 u]. Скільки хімічно чистого вапняка [CaCO<sub>3</sub> – 100 u] треба прожарити, щоб отримати потрібну кількість вапна, якщо реакція проходить за рівнянням:



А. 4,4 т

Б. 5 т

В. 6 т

Г. 6,4 т

**Задача 9. (0 - 1)**

Який запис говорить, що діється з прийнятими харчами, заки дійдуть до місця використання?

А. травлення → абсорбція до крові → проникнення в клітини

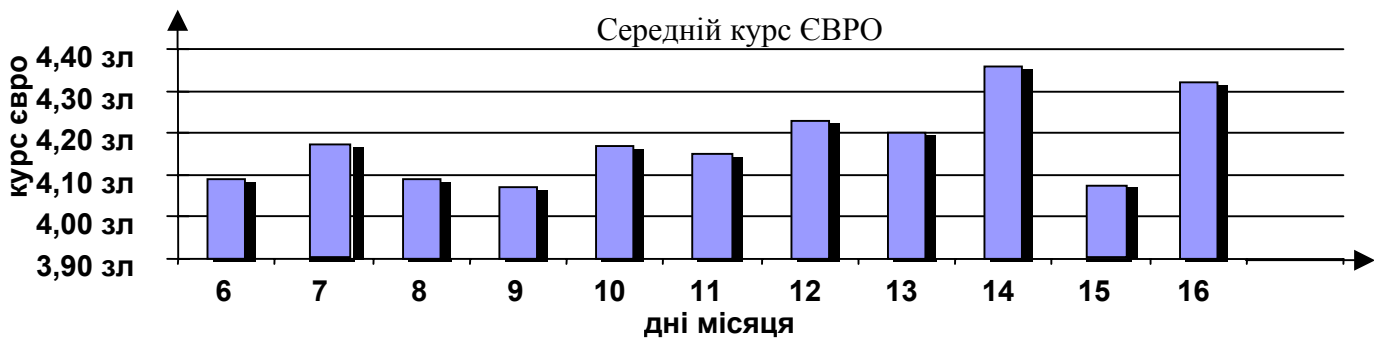
Б. роздроблювання → ковтання → травлення в шлунку

В. травлення → абсорбція → видалювання

Г. абсорбція → травлення → роздроблювання

**Задача 10. (0 - 1)**

Ступінчастий графік показує середній курс ЄВРО протягом послідовних одинадцяти днів жовтня 1999 року. Скільки днів ціна ЄВРО була меншою ніж 4,12 зл ?



А. 3

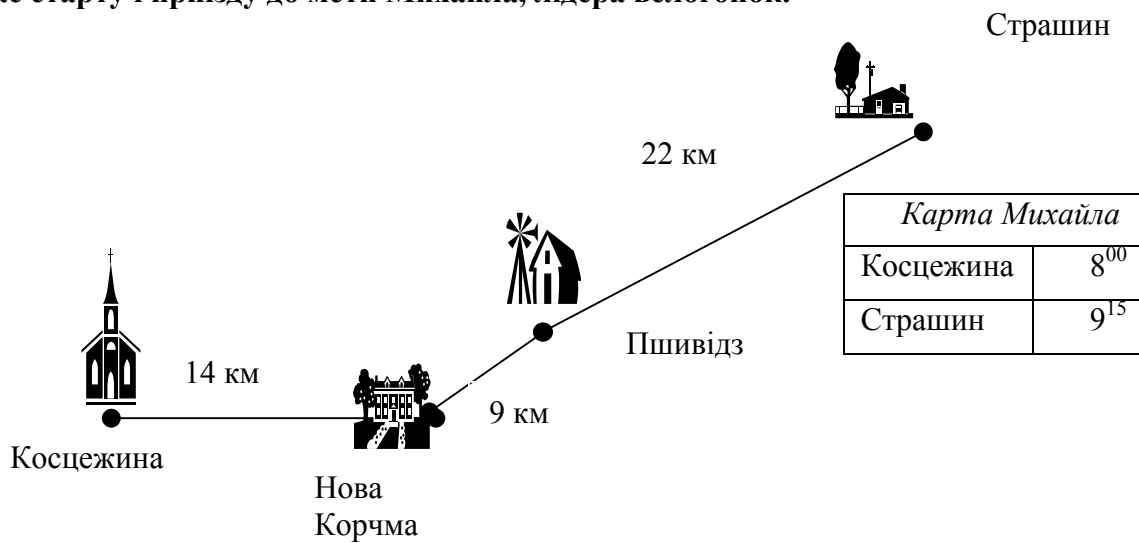
Б. 4

В. 5

Г. 6

**Задача 11. (0 - 1)**

На шляху Косцежина – Страшин проходять велогонки. Гімназисти вирушили о годині восьмій вранці. Нижче представлений рисунок маршруту гонок і вказаний час старту і приїзду до мети Михайла, лідера велогонок.



Використовуючи дані подані на рисунку і в таблиці, підрахуй, з якою середньою швидкістю їхав Михайло.

А. 31 км/год.

Б. 36 км/год.

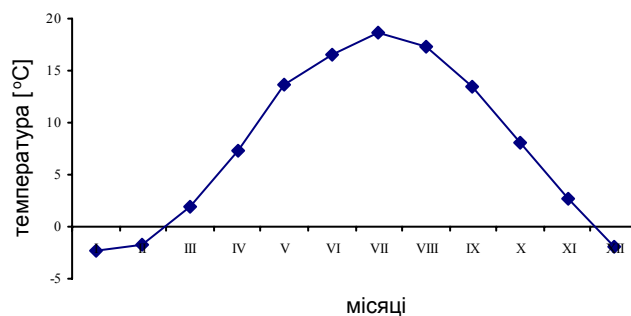
В. 42 км/год.

Г. 45 км/год.

**Задача 12. (0 - 1)**

На заняттях природознавчого гуртка учні аналізували графік місячних температур у місті Ловічі.

Середні місячні температури у м. Ловічі



Скільки місяців триває термічна зима (період з добовими нульовими або нижчими температурами) у цьому місті?

А. 1 місяць

Б. 2 місяці

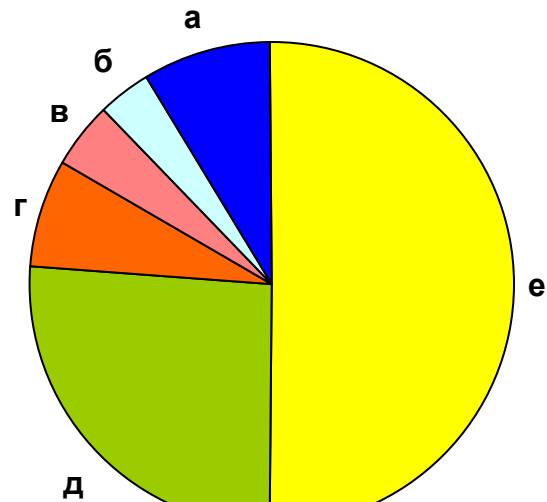
В. 3 місяці

Г. 4 місяці

**Задача 13. (0 - 1)**

В таблиці і на круговому графіку подано в вагових процентах хімічний склад кори землі. Які поля графіку стосуються кремнія і кальція?

Елемент	Кількість [% ваг.]
Кисень	50
Кремній	26
Алюміній	7,3
Залізо	4,5
Кальцій	3,5
Інші	8,7



А. а - кремній, б - кальцій  
В. б - кальцій, г - кремній

Б. в - кремній, г - кальцій  
Г. д - кремній, б - кальцій

**Задача 14. (0 - 1)**

Спираючись на таблиці покажи правдиве ствердження.

Роки життя	Середня росту в см	
	Хлопці	Дівчата
8	132	124
10	140	140
12	153	156
14	158	162
16	166	164

А. Між 10 а 14 роком життя дівчата ростуть швидше від хлопців.  
Б. Дівчата у віці 14 років перестають рости.  
В. Темп росту не залежний від статі.  
Г. Дівчата і хлопці між 8 і 16 роком життя ростуть в такому самому темпі.

**Задача 15. (0 - 1)**

Членами Клубу природознавців є  $a$  учнів I класу. З II класу стільки ж членів, що з I, а з III  $m$  разів більше ніж з I класу. Скільки учнів є членами Клубу?

А.  $a + a + a + m$       Б.  $a + a + ma$       В.  $3m + a$       Г.  $2a + m$

**Задача 16. (0 - 1)**

Природознавці вирушили на дводенну екскурсію, беручи з собою якусь кількість грошей. Першого дня видали  $\frac{2}{5}$  цілої суми. Другого дня видали  $\frac{3}{4}$  того, що їм лишилося. Який вираз описує, скільки грошей природознавці видали за два дні екскурсії (прийнято означення:  $x$  – уся сума) ?

А.  $\frac{23}{20}x$       Б.  $\frac{17}{20}x$       В.  $\frac{6}{20}x$       Г.  $\frac{15}{20}x$

---

**Задача 17. (0 - 1)**

Дарко на 20 кг важчий від Варварки, а вага Варварки становить  $\frac{3}{4}$  ваги Дарка.

Яка система рівняння, прийнявши позначення:  $d$  – вага Дарка,  $b$  – вага Варварки показує залежність між вагою Варварки і Дарка?

А.  $\begin{cases} d = b - 20 \\ b = \frac{3}{4}d \end{cases}$       Б.  $\begin{cases} d = b + 20 \\ b = \frac{4}{3}d \end{cases}$       В.  $\begin{cases} d = b + 20 \\ b = \frac{3}{4}d \end{cases}$       Г.  $\begin{cases} d = b \cdot 20 \\ b = \frac{3}{4}d \end{cases}$

---

**Задача 18. (0 - 1)**

Колесо велосипеда з 2 метрами окружності на визначеному відтинку дороги виконує 550 обертів. Скільки повних обертів виконає на цій дорозі колесо 1,5-метрової окружності?

- А. 412                      Б. 413                      В. 733                      Г. 734
- 

**Задача 19. (0 - 1)**

Один м<sup>3</sup> води коштує 2,70 зл. Яка формула описує залежність розміру оплати від використаної води (прийняті позначення:  $a$  – кількість м<sup>3</sup> використаної води,  $b$  – плата за використану воду)?

А.  $a = 2,7b$                       Б.  $b = \frac{2,7}{a}$                       В.  $b = \frac{a}{2,7}$                       Г.  $b = 2,7a$

---

**Задача 20. (0 - 1)**

В таблиці показано типи клімату і рослинні формації. Яка комбінація правильна?

№ комбі нації	Тип клімату	Рослинні формації
I	екваторіальний дуже вологий	листяні і мішані ліси
II	помірно холодний	хвойні ліси, тайга
III	помірно теплий морський	савана
IV	субекваторіальний періодично сухий	вологі тропічні ліси

- А. I                      Б. II                      В. III                      Г. IV
- 

**Задача 21. (0 - 1)**

Вільне падання тіла можна описати формулою:  $h = \frac{gt^2}{2}$ , де  $h$  означає висоту, з якої падає тіло,  $g$  – земне прискорення, а  $t$  – час падання. Яка формула описує час падання?

А.  $t = \sqrt{\frac{2h}{g}}$                       Б.  $t = \sqrt{2gh}$                       В.  $t = \frac{2h}{g}$                       Г.  $t = \sqrt{\frac{g}{2h}}$

---

**Задача 22. (0 - 1)**

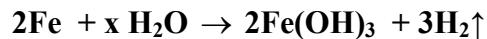
Явище затемнення Сонця, яке спостерігається на Землі, буде тоді, коли небесні тіла стоять в наступній послідовності:

- А. Місяць, Сонце, Земля                      Б. Місяць, Земля, Сонце  
В. Земля, Місяць, Сонце                      Г. Сонце, Земля, Місяць
-

---

**Задача 23. (0 - 1)**

Залізо входить в реакцію з водяною парою відповідно до наведеного рівняння:



Яке число треба вписати в місце літери  $x$  ?

А.  $x = 2$

Б.  $x = 3$

В.  $x = 4$

Г.  $x = 6$

---

**Задача 24. (0 - 1)**

Войтек залив водою трохи гашеного вапна і за якийсь час процідив осадок. У отриманий розчин впускав трубкою видихуване повітря. У розчині появилася білий осадок. Отриманий осадок це:

А. окис кальцію

Б. карбонат кальцію

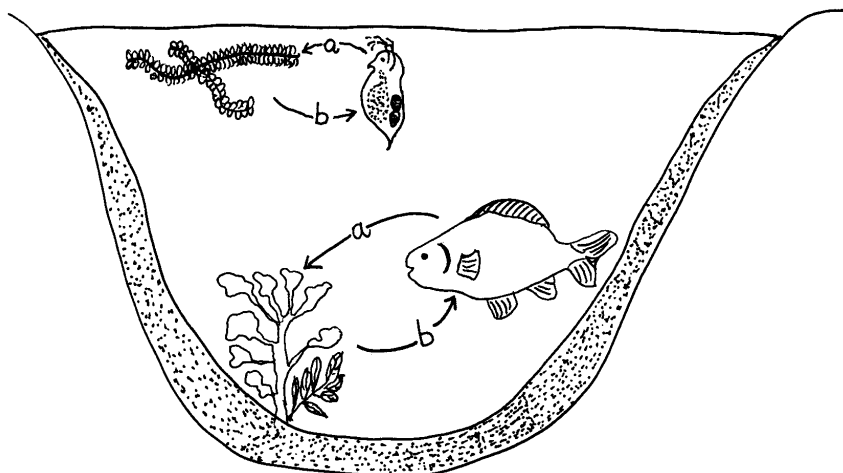
В. гідроокис кальцію

Д. сульфат (VI) кальцію

---

**Задача 25. (0 - 1)**

Схема показує обмін газу поміж організмами в озері. Організми зуживають або виділяють гази позначені літерами  $a$  або  $b$ .



Гази  $a$  і  $b$  це:

А.  $a$  – двоокис вуглецю,  $b$  – кисень

Б.  $a$  – кисень,  $b$  – азот

В.  $a$  – кисень,  $b$  – двоокис вуглецю

Г.  $a$  – азот,  $b$  – двоокис вуглецю

---

**Задача 26. (0 - 2)**

Один  $\text{м}^3$  пухнатого снігу важить 0,1 т. Скільки тонн снігу треба забрати з вулиці довжина якої 250 м, ширина 10 м, а шар снігу становить 0,5 м?

Запиши підрахунки.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

---

**Задача 27. (0 - 3)**

В електродуховці потужністю  $P = 3 \text{ кВт}$  пеклася страва протягом 1,5 години ( $t=1,5 \text{ год.}$ ). Скільки коштує печіння страви, якщо енергетичне підприємство бере 0,12 зл за 1 кВт-год. використаної енергії? Запиши підрахунки.

.....

.....

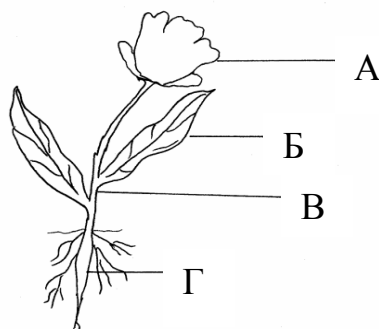
.....

.....

.....

**Задача 28. (0 - 3)**

На рисунку представлено схему будови наземної рослини. Літерами А –Г позначено окремі органи рослини. Підпорядкуй кожній літері відповідну назву органу і назви його основну функцію



позначення	орган	основна функція

**Задача 29. (0 – 3)**

Під час уроку хімії Єва робила експеримент. До розчину натрієвої основи забарвленої фенолофталеїном додала розведену соляну кислоту. Після обезбарвлення фенолофталеїну додатково проаналізувала, що універсальний показниковий папірчик (жовтий) не змінює кольору. Випарувавши розчин до сухого отримала білий порошок.

На підставі опису цього експерименту сформулюй одне спостереження (обсервацію) і два висновки.

.....

.....

.....

.....







Дата народження учня

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

День Місяць Рік

КОД УЧНЯ

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

GM-A1-031

ЗАПОВНЮЄ НАГЛЯДНИЙ КОЛЕКТИВ

A <input type="checkbox"/>	K <input type="checkbox"/>	T <input type="checkbox"/>	0 <input type="checkbox"/>	0 <input type="checkbox"/>
B <input type="checkbox"/>	L <input type="checkbox"/>	U <input type="checkbox"/>	1 <input type="checkbox"/>	1 <input type="checkbox"/>
C <input type="checkbox"/>	Ł <input type="checkbox"/>	V <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>
D <input type="checkbox"/>	M <input type="checkbox"/>	W <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
E <input type="checkbox"/>	N <input type="checkbox"/>	X <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
F <input type="checkbox"/>	O <input type="checkbox"/>	Y <input type="checkbox"/>	5 <input type="checkbox"/>	5 <input type="checkbox"/>
G <input type="checkbox"/>	P <input type="checkbox"/>	Z <input type="checkbox"/>	6 <input type="checkbox"/>	6 <input type="checkbox"/>
H <input type="checkbox"/>	Q <input type="checkbox"/>	1 <input type="checkbox"/>	7 <input type="checkbox"/>	7 <input type="checkbox"/>
I <input type="checkbox"/>	R <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	8 <input type="checkbox"/>	8 <input type="checkbox"/>
J <input type="checkbox"/>	S <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	9 <input type="checkbox"/>	9 <input type="checkbox"/>

Дислексія

Неприсутній

Звільнений

Дипломант

ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

№ Зав.	Відповіді			
1	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
25	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

ЗАПОВНЮЄ ЕКЗАМЕНАТОР

№ Зав.	КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ						
26	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
29	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
30	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
31	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
32	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
33	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

Д - десятки

О - одиниці

Д	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
О	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Місце не наклеювати з кодом

**РІШЕННЯ ЗАДАЧ І ОЦІНКИ**  
**АРКУШ І**  
**ЧАСТИННА І**  
**ЗАКРИТІ ЗАДАЧІ**

<b>№ задачі</b>	<b>Правильні відповіді</b>	<b>Кількість балів</b>	<b>№ задачі</b>	<b>Правильні відповіді</b>	<b>Кількість балів</b>
1	Г	0-1	14	А	0-1
2	В	0-1	15	Б	0-1
3	Г	0-1	16	Б	0-1
4	В	0-1	17	В	0-1
5	В	0-1	18	В	0-1
6	Б	0-1	19	Г	0-1
7	Б	0-1	20	Б	0-1
8	Б	0-1	21	А	0-1
9	А	0-1	22	В	0-1
10	Б	0-1	23	Г	0-1
11	Б	0-1	24	Б	0-1
12	В	0-1	25	А	0-1
13	Г	0-1			

# СХЕМА ОЦІНЮВАННЯ

## АРКУШ І

### ЧАСТИНА ІІ

#### ВІДКРИТІ ЗАДАЧІ

№ задачі	Кільк. балів	Правильна відповідь	За що скільки балів	Інші відповіді для зарахування	Погані відповіді
26.	2	$250 \text{ м} \cdot 10 \text{ м} \cdot 0,5 \text{ м} = 1250 \text{ м}^3$ $1250 \text{ м}^3 \cdot 0,1 \text{ т} / \text{м}^3 = 125 \text{ т}$	*за правильний метод (об'єм маса одиниці об'єму) - 1 бал *за правильні підрахунки - 1 бал	*в підрахунках і відповіді можна не вказувати одиниць,	
27.	3	$E=3 \text{ кВт} \cdot 1,5 \text{ год.} = 4,5 \text{ кВт-год.}$ $4,5 \text{ кВт-год.} \cdot 0,12 \text{ зл/кВт-год.} = 0,54 \text{ зл}$	*за правильний метод - 1 бал. *за правильні підрахунки - 1 бал. *за відповідь з одиницями - 1 бал.	*в підрахунках одиниці можна не вказувати,	Відповідь без одиниць
28.	3	А – квітка      В – стебло Б – листок      Г – корінь  А – забезпечує розмноження Б – асимілює двоокис вуглецю В – підтримує листя і квіти Г – тримає рослину в землі, тягне воду і солі мінеральні,	*за правильне названня усіх усіх органів - 1 бал.  *за правильне окреслення однієї дії: чотирьох органів - 2 бали двох або трьох органів - 1 бали менше ніж двох органів - 0 бала	А – корона, оцвітина В – пагін Г – корінчик  * стебло – транспортує воду, солі мінеральні і продукти фотосинтезу, листок – утворює поживу, фотосинтез, транспірація (випаровування), утворює органічні сполуки, квітка – утворює насіння і плоди	А – келих  корінь – бере поживу цвіт – витворювання плодів, заманювання комах

29.	3	<p><b>Спостереження (обсервації)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>В міру добавляння розчину кислоти розчин гідроокису, що вміщає фенолофталейн, обезбарвлюється.</li> </ul> <p><b>Висновки:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Обезбарвлення фенолофталейну засвідчує те, що в розчині немає іонів <math>\text{OH}^-</math> (або кількість іонів <math>\text{OH}^-</math> і іонів <math>\text{H}^+</math> така сама),</li> <li>Після обезбарвлення фенолофталейну розчин в посудині немає характеру ані кислоти ані основи, тощо</li> </ul>	<p>* за правильну відповідь - 1 бал</p> <p>* За правильне формулювання двох висновків (по одному балі за кожний висновок) - 2 бали</p>	<p><b>Спостереження (обсервації)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>В обезбарвленому розчині універсальний лакмусовий папірчик не змінює барви.</li> <li>Відпарувавши кінцевий розчин отримали білий порошок.</li> </ul> <p><b>* Висновки</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Якщо колір універсального показникового папірчика не змінюється, то в досліджуваному розчині немає іонів <math>\text{H}^+</math> або <math>\text{OH}^-</math> (або вони в такій самій кількості),</li> <li>В реакції кислоти з основою утворюється сіль.</li> </ul>	
30.	3	$t = \frac{x}{20}$ $t = \frac{3}{20} = \frac{3}{20} \text{ (год.)}$ $\frac{3}{20} \text{ год.} = 9 \text{ хв.}$	<p>*Визначення залежності часу від відстані - 1 бал</p> <p>* Підрахування часу - 1 бал</p> <p>* Заміна одиниць — 1 бал</p>		
31.	2	<p>Коса</p> <p>Наносення морем піску, нагромаджувальна (аккумуляційна) діяльність моря</p>	<p>*за окреслення виду узбережжя - 1 бал</p> <p>*за вказання фактора - 1 бал</p>	<p>*суспензійна течія, будівельна дія моря</p>	<p>коса, морська хвиля, прибережні течії, морські течії, вітер від моря</p>
32.	3	<p>Різниця географічної довготи</p>	<p>*Визначення різниці</p>	<p>*Земля обертається 1<sup>о</sup> протягом 4</p>	

	<p>становить <math>121^\circ</math> Протягом 1 год. Земля обертається на <math>15^\circ</math> <math>121 : 15 = 8 \frac{1}{15}</math> ( год.) <math>8 \frac{1}{15}</math> год. = 8 год. 4 хв. (Сан-Дієго лежить на захід від Лондону, тому години додаємо) <math>12^{00} + 8^{04} = 20^{04}</math></p>	<p>географічної довготи - 1 бал</p> <p>*Визначення різниці часу - 1 бал</p> <p>*Визначення місцевого часу у Лондоні - 1 бал</p>	<p>хвилини <math>121 \cdot 4 = 484</math> (хвилини) 484 хвилини = 8 год. і 4хв. Місцевий час у Лондоні: <math>12^{00} + 8^{04} = 20^{04}</math></p> <p>В підрахунках можна не вказувати одиниць.</p>		
33.	<p><math>x</math> – кількість великих шатер <math>y</math> – кількість малих шатер</p> <p>Розв'язання з використанням рівняння</p> $\begin{cases} x + y = 49 \\ 350x + 250y = 14000 \end{cases}$ <p>або <math>350x + 250(49 - x) = 14\ 000</math></p>	<p>*за відповідні позначення - 1 бал</p> <p>*за складення системи рівняння, рівняння, нерівності - 2 бали</p> <p><b>УВАГА:</b> за правильне складення тільки одного рівняння з системи рівняння учень отримує 1 бал</p> <p>*за стосування правильного методу розв'язання рівняння (нерівності) - 1 бал</p> <p>*за правильні підрахунки - 1 бал</p> <p>*за правильне написання</p>	<p>*за відповідні позначення - 1 бал</p> <p>*за складення системи рівняння, рівняння, нерівності - 2 бали</p> <p><b>УВАГА:</b> за правильне складення тільки одного рівняння з системи рівняння учень отримує 1 бал</p> <p>*за стосування правильного методу розв'язання рівняння (нерівності) - 1 бал</p> <p>*за правильні підрахунки - 1 бал</p> <p>*за правильне написання</p>	<p>Відповідь: <math>x &lt; 17,5</math> <math>x = 17</math> признаємо, якщо це результат розв'язання нерівності, 17 шатер</p>	
	<p>Природники можуть купити 17 шатер</p>				

	<p>великих шатер.</p> <p><b>Приклад іншого розв'язання</b></p> <p><math>49 \cdot 250 = 12\ 250</math></p> <p><math>14\ 000 - 12\ 250 = 1750</math></p> <p><math>350 - 250 = 100</math></p> <p><math>1750 : 100 = 17,5</math></p> <p>Природники можуть купити 17 великих шатер.</p> <p><b>УВАГА !</b> Кожне правильне і повне розв'язання - 6 балів</p>	<p>Відповіді - 1 бал</p> <p>*за підрахування коштів за купу 49 малих шатер - 1 бал</p> <p>*за підрахування залишку суми - 1 бал</p> <p>*за підрахування різниці ціни шатер - 1 бал</p> <p>*за підрахування до скількох малих шатер можна „доплатити” - 2 бали</p> <p>* за правильне написання відповіді - 1 бал</p>	<p><b>*метод випробування і помилок:</b> Учень пробує оцінити кількість шатер, наприклад приймає кількість великих шатер = 20  <math>20 \cdot 350 + 29 \cdot 250 = 7000 + 7250 = 14\ 250</math>  <math>18 \cdot 350 + 31 \cdot 250 = 14050</math>  <math>17 \cdot 350 + 32 \cdot 250 = 13950</math> тощо</p> <p><b>Отримання правильного результату з обертаннями, що 17 великих шатер це оптимальне число - 5 балів</b></p> <p><b>Оцінювання часткових розв'язань:</b>  *перевірка тільки одного варіанту - 1 бал  *перевірка принаймні двох варіантів - 2 бали  *знайдення відповідної кількості великих шатер без перевірки, що для сусідніх чисел не виконуються умови задачі - 3 бали</p>	
--	--	---	--	--



## ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

КОД УЧНЯ

--	--	--

ДАТА НАРОДЖЕННЯ УЧНЯ

--	--	--	--	--	--	--	--

День Місяць Рік

ЗАПОВНЮЄ  
НАГЛЯДНИЙ  
КОЛЕКТИВ

Місце не наклейку  
з кодом

Дислексія

## ЕКЗАМЕН У ТРЕТЬОМУ КЛАСІ ГІМНАЗІЇ З МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ

### Інструкція для учня

1. Перевір, чи комплект завдань складається з 16 торінок. Якщо стільки немає, або є інші дефекти – скажи про це вчителю.
2. На цій сторінці і на листку для відповідей впиши свій код і дату народження.
3. Уважно читай усі тексти і завдання.
4. Розв'язання записуй ручкою з чорною тушшю або пером з чорним чорнилом. Не вживай коректора.
5. В завданнях від 1 до 25 подаються чотири відповіді: А, Б, В, Г. Відповідає їм наступна схема клітин на листку для відповідей.

А	Б	В	Г
---	---	---	---

Вибери тільки одну відповідь і замалюй клітину з відповідною літерою – наприклад, якщо вибрав відповідь “А”:

■	Б	В	Г
---	---	---	---

6. Старайся не робити помилок зазначаючи відповіді, але якщо помилишся, погане позначення обведи колесом і зазначи іншу відповідь

○■	Б	В	■
----	---	---	---

7. Розв'язання завдань від 26 до 39 запиши розбірливо і старанно у вказаних місцях. Помилки перекреслюй.

8. Остання сторінка аркуша призначена на чорновик. Записки в чорновику не будуть перевірятися.

Успіхів Вам!

Час праці:  
120 хвилин

Максимальна  
кількість балів – 50

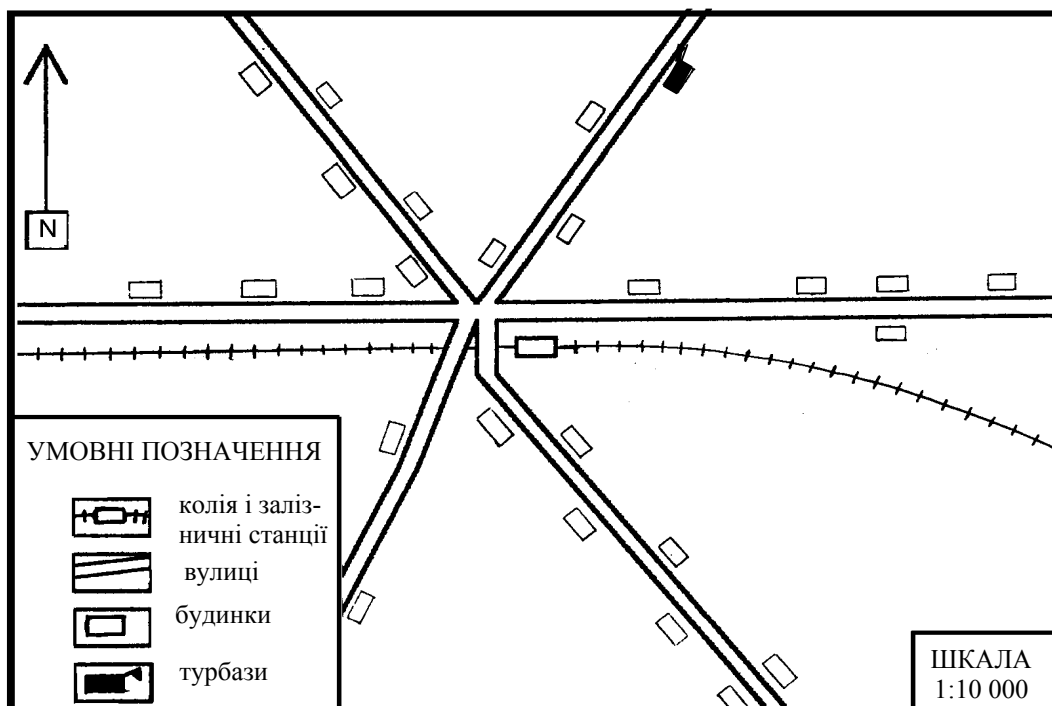
**Задача 1. (0 - 1)**

У I класі гімназії 30 учнів. З них 20% лижники. Скільки учнів цього класу займається лижним спортом?

- А. 4
- Б. 5
- В. 24
- Г. 6

В задачах 2. і 3. використай подану схему і інформації.

**Вийшовши з вокзалу туристи затрималися на перехресті. Хочуть потрапити в турбазу.**



**Задача 2. (0 - 1)**

**Яку відстань доведеться їм подолати?**

- А. 100 м
- Б. 400 м
- В. 200 м
- Г. 600 м

**Задача 3. (0 - 1)**

**В якому напрямку туристи підуть в турбазу?**

- А. північно-східному
- Б. північно-західному
- В. південно-західному
- Г. південно-східному

---

**Задача 4. (0 - 1)**

Учні запланували екскурсію канатною доріжкою. Вирішили виїхати автобусом між годинами  $8^{00}$  і  $10^{00}$ . Андрієві доручили порахувати, коли повинні виїхати, щоб на станції канатної доріжки не чекати довше ніж 10 хвилин. Автобус їде 22 хвилини.

Яку годину виїзду Андрій повинен запропонувати друзям?

Відправлення автобуса:

$6^{02}, 6^{40}, 7^{07}, 7^{47}$   
 $8^{14}, 8^{54}, 9^{01}, 9^{39}$   
 $10^{46}, 11^{53}, 12^{00}, 13^{07}$   
 $14^{14}, 14^{52}, 15^{21}, 15^{59}$   
 $16^{06}, 16^{44}, 17^{13},$   
 $18^{20}, 19^{27}$

**Відправлення вагончиків**

**канатної дороги:**

з  $7^{00}$  до  $16^{00}$

**кожних півгодини**

- А.  $9^{39}$
- Б.  $8^{54}$
- В.  $9^{01}$
- Г.  $8^{14}$

---

**Задача 5. (0 - 1)**

Вийшовши з автобуса учні побачили знак :

**Підйомник для лижників  
„МОЛОДИЙ ЧАБАН”  
0,8 км**

Скільки метрів довелося йти пішки до підйомника для лижників ?

- А. 800 м
- Б. 80 м
- В. 8000 м
- Г. 8 м

---

Інформації до задач 6 і 7

Лижник може вибрати два види карнетів\*: „М” на право до 10-ти в’їздів і „Д” на право до 16-ти в’їздів.

КАРНЕТ М	1	2	3	4	5
	Підйомник для лижників „Молодий чабан” ціна: 26 зл				
	10	9	8	7	6

КАРНЕТ Д	1	2	3	4	5	6	7	
	Підйомник для лижників „Молодий чабан” ціна: 40 зл							8
	16	15	14	13	12	11	10	

**Задача 6. (0 - 1)**

Скільки коштує один в’їзд з карнетом\* М, а скільки з карнетом Д?

- А. М – 26 гр,                      Д – 40 гр  
Б. М – 2 зл 60 гр,                Д – 4 зл  
В. М – 2 зл 60 гр,                Д – 2 зл 50 гр  
Г. М – 26 гр,                      Д – 25 гр

\* карнет це квиток, який дає право на визначену кількість в’їздів

**Задача 7. (0 - 1)**

Підраховано, яким процентом ціни дорожчого в’їзду є ціна дешевшого в’їзду.

Який запис є правильним округленням результату з точністю до 1%?

- А. 96,2%  
Б. 96,1%  
В. 97%  
Г. 96%

---

Інформації до задач 8 і 9

Верховина знаходиться на висоті 1540 м в.р.м., а нижня станція підйомника для лижників 840 м в.р.м. Заки сіли на підйомник, хлопці глянули на градусник, який показував мінус 4<sup>0</sup>С.

**Задача 8. (0 - 1)**

Знаючи, що температура змінюється на 0,6<sup>0</sup>С кожних 100 м висоти, якої температури хлопці можуть сподіватися на вершині?

- А. 0,2<sup>0</sup>С  
Б. –8,2<sup>0</sup>С  
В. –7,3<sup>0</sup>С  
Г. –9,2<sup>0</sup>С

**Задача 9. (0 - 1)**

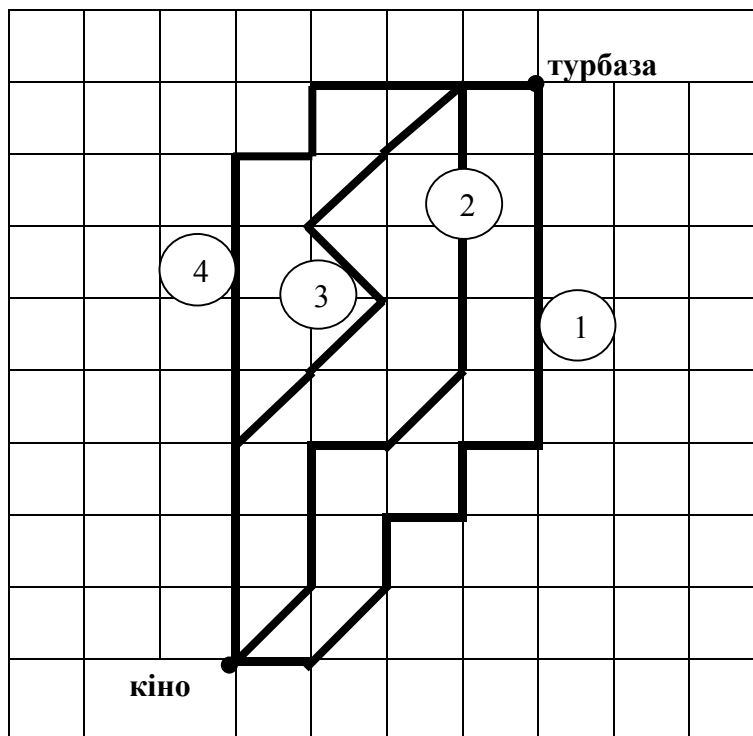
**Висота вершини стосовно нижньої станції становить:**

- А. 1540 м
- Б. 840 м
- В. 700 м
- Г. 400 м

---

**Задача 10. (0 - 1)**

**Вибери Стефкові найкоротший шлях з турбази в кіно.**



- А. 1
- Б. 2
- В. 3
- Г. 4

---

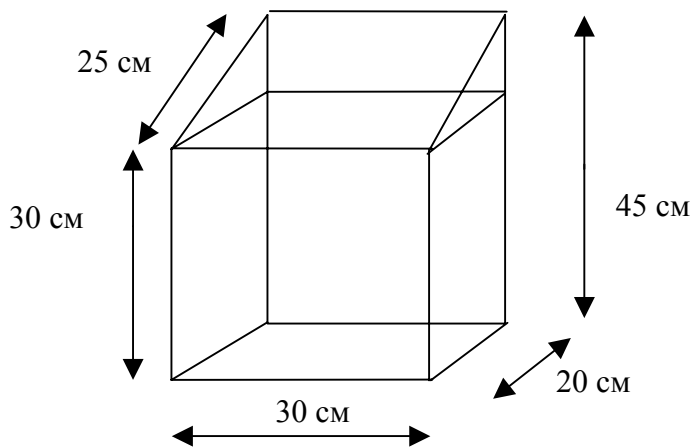
**Задача 11. (0 - 1)**

**Зернятка квасолі вміщують приблизно 21% білків. Організм п'ятнадцятилітньої особи вимагає 85 г білків удень. Скільки грамів квасолі потрібно організмові для заспокоєння відповідної кількості білків?**

- А. 355 г
- Б. 500 г
- В. 405 г
- Г. 550 г

**Задача 12. (0 - 1)**

На вікні світлиці турбази прикріплено годівницю. Була такої форми як показано на рисунку. Хлопці задумувалися, яка є сума довжини планок, з яких зроблено каркас цієї годівниці. Подали декілька різних відповідей. Яка з них правильна?



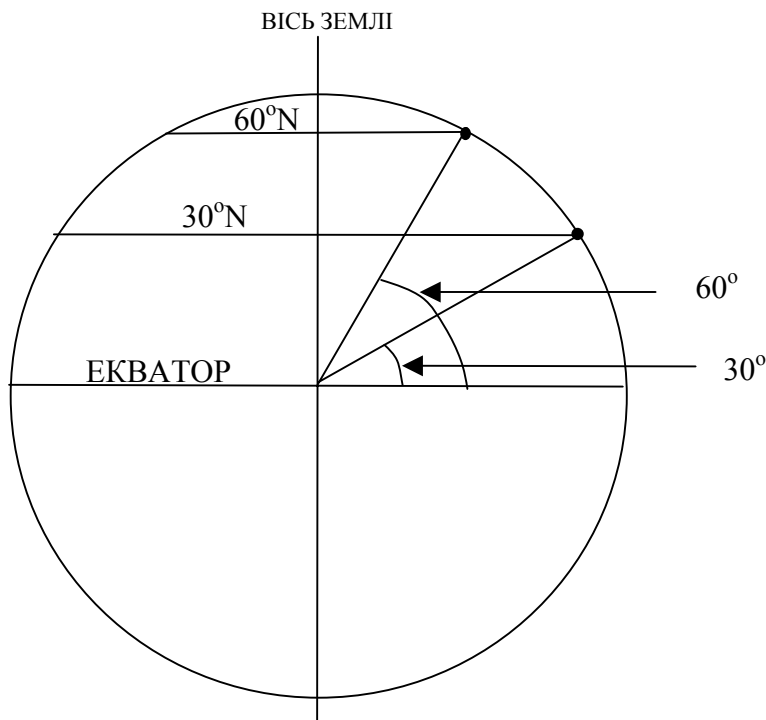
- А. 420 см
- Б. 350 см
- В. 400 см
- Г. 430 см

*Забава з обчисленням довжини планок до каркаса годівниці підсунула їм думку про організацію конкурсу. Переміг Томко, який найшвидше вирішив задачу. Перевір, чи і Ти вмієш її розв'язати (задача 13, 14).*

**Задача 13. (0 - 1)**

Каїр і Ст. Петербург знаходяться на цьому самому меридіані. Географічна широта Каїру, це  $30^{\circ}\text{N}$ , а Ст. Петербурга  $60^{\circ}\text{N}$ . Яка відстань між цими містами, якщо окружність земної кулі становить приблизно 40 080 км? Використай рисунок внизу.

- А. 3340 км
- Б. 3100 км
- В. 4080 км
- Г. 4200 км



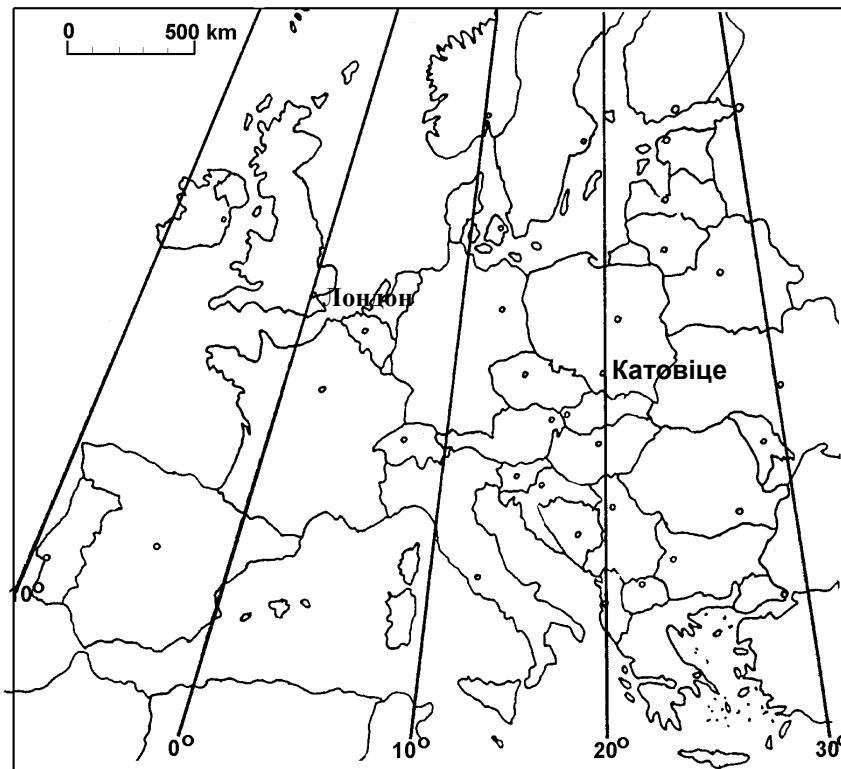
---

**Задача 14. (0 - 1)**

**Чи у Лондоні сонце заходить приблизно:**

- А. 1 год. 45 хв. пізніше ніж у Катовіцах
- Б. 1 год. 20 хв. пізніше ніж у Катовіцах
- В. 1 год. 45 хв. раніше ніж у Катовіцах
- Г. 1 год. 20 хв. раніше ніж у Катовіцах

**Використай цю карту.**



---

**Задача 15. (0 - 1)**

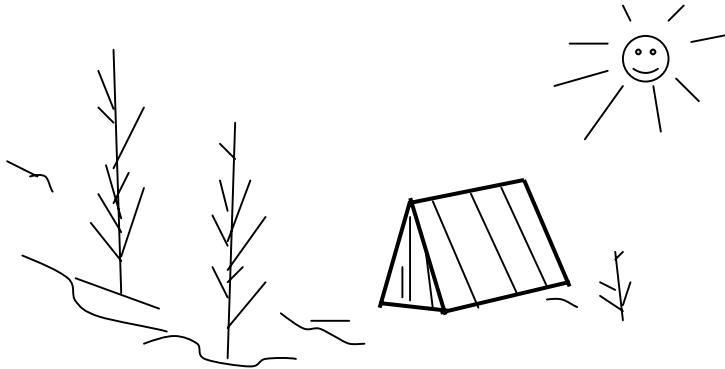
**У двох посудинах знаходяться безколірні гази: кисень і двоокис вуглецю. Яким способом можна їх впізнати?**

- А. В обидві посудини треба влити воду з добавкою фенолфталеїну – під впливом двоокису вуглецю фенолфталеїн змінить свій колір, а під впливом кисню – ні.
  - Б. В обидві посудини треба покласти універсальний папірчик – під впливом кисню папірчик змінить колір, під впливом двоокису вуглецю ні.
  - В. В обидві посудини треба влити невелику кількість вапняної води – кисень приведе до її покаламучення.
  - Г. В обидві посудини треба покласти розжарену лучину – у кисні запалиться яким полум'ям, а в двоокисі вуглецю погасне.
-

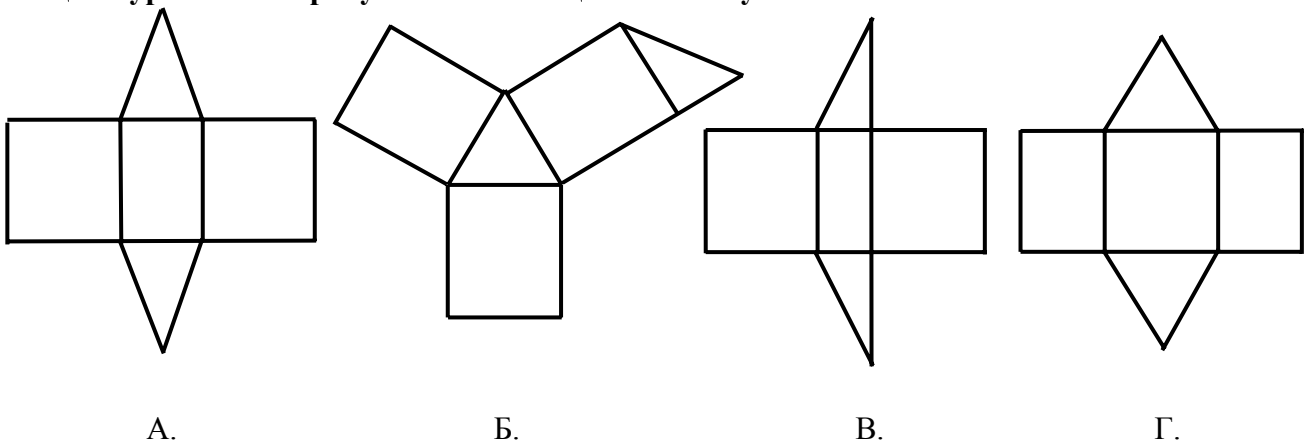
---

**Задача 16. (0 - 1)**

В горах хлопці часто бачили такі курені, як на рисунку.



Повернувшись з зимового табору вирішили побудувати макет призми, яка нагадує цей курінь. Який рисунок є сіткою цього макету?



---

**Задача 17. (0 - 1)**

Мінеральна вода *Мушинянка* вміщує у своєму складі м.ін. катіони:  $\text{Na}^+$ ,  $\text{Mg}^{2+}$  і аніони  $\text{Cl}^-$ ,  $\text{SO}_4^{2-}$ . Вибери правильно написані хімічні формули солей, які вміщують ці іони.

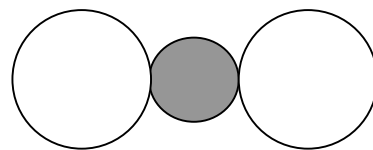
- А.  $\text{MgCl}_2$ ,  $\text{NaSO}_4$
- Б.  $\text{MgSO}_4$ ,  $\text{MgCl}$
- В.  $\text{NaCl}$ ,  $\text{MgSO}_4$
- Г.  $\text{NaCl}$ ,  $\text{Na}_2\text{SO}_4$

---

**Задача 18. (0 - 1)**

Яку з названих солей показує модель:

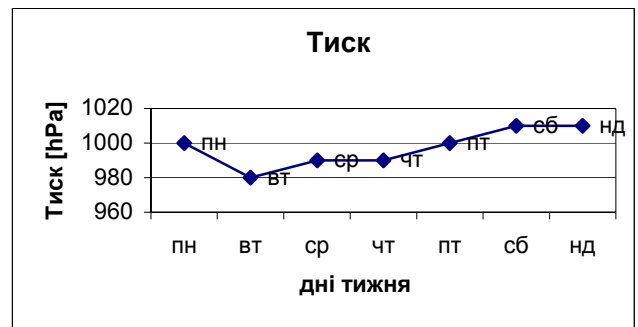
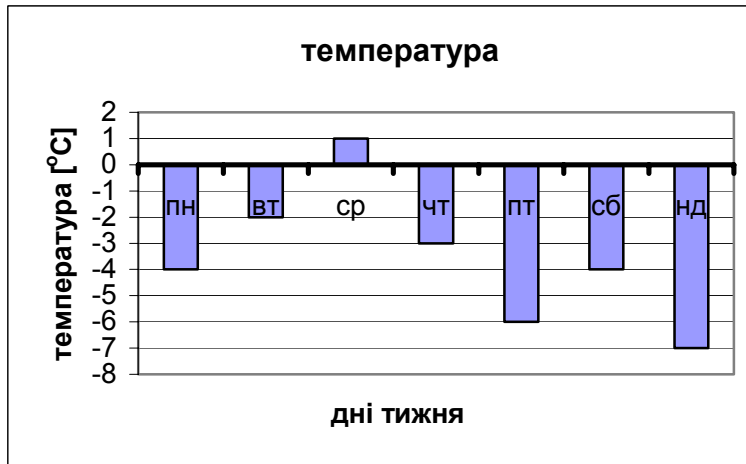
- А.  $\text{MgCl}_2$
- Б.  $\text{MgSO}_4$
- В.  $\text{NaCl}$
- Г.  $\text{Na}_2\text{SO}_4$





Використай подані інформації до задач 19, 20 і 21

Біля турбази знаходиться метеорологічна станція. Кожний день, в цей сам час її працівники міряють температуру повітря і тиск.



**Задача 19. (0 - 1)**

Зазначи дні, коли температура була нижча ніж мінус 4°C.

- А. понеділок, неділя
- Б. понеділок, п'ятниця, неділя
- В. п'ятниця, неділя
- Г. понеділок, п'ятниця, субота, неділя

**Задача 20. (0 - 1)**

Зазначи день, коли була температура мінус 4°C, і одночасно тиск 1000 hPa.

- А. п'ятниця
- Б. понеділок
- В. субота
- Г. неділя

**Задача 21. (0 - 1)**

На скільки градусів було тепліше в четвер ніж у неділю?

- А. 4 °C
- Б. -5 °C
- В. -4 °C
- Г. 5 °C

**Задача 22. (0 - 1)**

У лазничці з газовою колонкою мусить добре функціонувати вентиляція, яка захищає від утворення отруйного чаду. Зазначи хімічне рівняння, яке описує згорання газу при великому доступі повітря.

- А.  $\text{CH}_4 + 2\text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$
- Б.  $2\text{CH}_4 + 3\text{O}_2 \rightarrow 2\text{CO} + 4\text{H}_2\text{O}$
- В.  $\text{CH}_4 + \text{O}_2 \rightarrow \text{C} + 2\text{H}_2\text{O}$
- Г.  $2\text{H}_2 + \text{O}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O}$

---

**Задача 23. (0 - 1)**

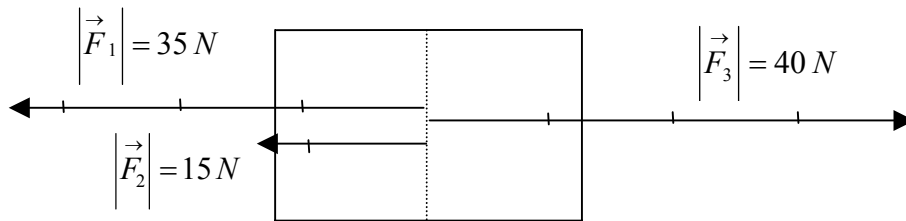
Щоб оновити ковзанку завдовжки 40 м і завширшки 30 м треба налити стільки води, щоб рівень ковзанки піднявся на 1 см. Скільки м<sup>3</sup> води треба налити, знаючи, що вода, заки замерзне, становить 90% об'єму льоду, який з неї зробився?

- А. 10,8 м<sup>3</sup>
- Б. 13,3 м<sup>3</sup>
- В. 12 м<sup>3</sup>
- Г. 11,1 м<sup>3</sup>

---

**Задача 24. (0 - 1)**

Граючись на снігу Івась тягнув саночки в один бік силою  $\vec{F}_3$ , а Катруся і Юля силами  $\vec{F}_1, \vec{F}_2$  в протилежний бік.



Як поводитимуться саночки під впливом дії сил показаних на рисунку?

- А. посунуться вправо
- Б. залишаться в місці
- В. посунуться вліво
- Г. зроблять дугу

---

**Задача 25. (0 - 1)**

Івась пішов за покупками. За яблука заплатив  $\frac{1}{5}$  всіх своїх грошей, за мандаринки 2 зл. більше, а за солодощі два рази стільки що за яблука. Заплативши рахунок лишилося йому 2 зл. Яке рівняння описує цю ситуацію?

- А.  $x - \frac{1}{5}x - 2 - \frac{2}{5}x = 2$
- Б.  $x - \frac{1}{5}x - \frac{1}{5}x - 2 - \frac{2}{5}x = 2$
- В.  $x - \frac{1}{5}x - \frac{1}{5}(x + 2) - \frac{2}{5}x = 2$
- Г.  $x - \frac{1}{5}(x + 2) - \frac{2}{5}x = 2$

**Задача 26. (0 - 1)**

Розв'яжи вибране в задачі 25. рівняння і скажи, скільки грошей було спочатку у Івася.

.....

.....

.....

.....

.....

**Задача 27. (0 - 1)**

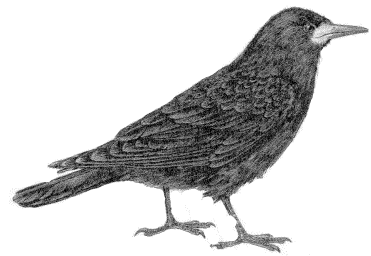
До рисунків звірів і пташок підпорядкуй їхні назви, вписуючи в таблицю відповідні літери під вказаними числами.

- А - ластівка
- Б - дятел
- В - грак
- Г - синичка
- Д - ведмідь
- Е - кабан
- Є - зубр
- Ж - жаба

1.



2.



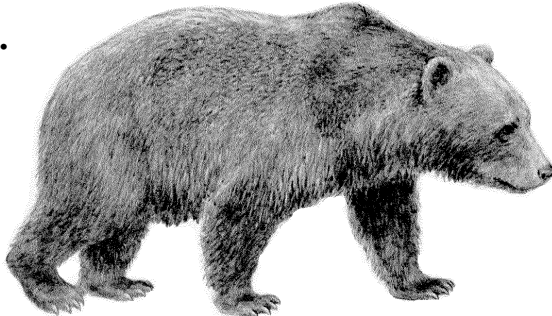
3.



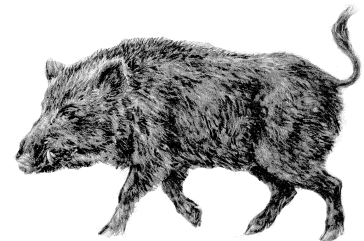
4.



5.



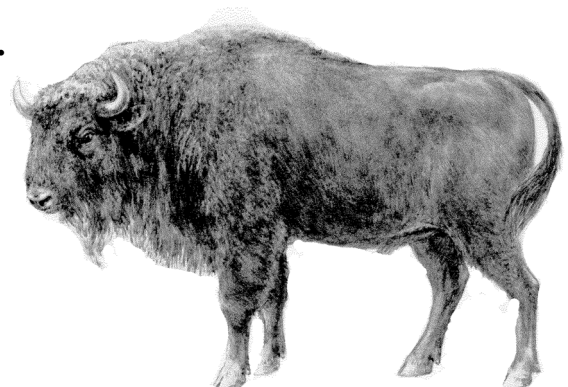
6.



7.



8.



1	2	3	4	5	6	7	8



---

**Задача 31. (0 - 1)**

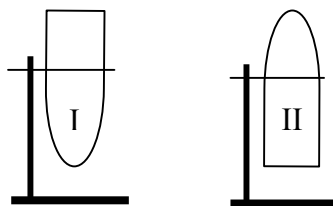
На будинку верхньої станції підйомника для лижників був частково знищений напис. Беручи до уваги, що в кожній літері є ось, або центр симетрії, реконструюй напис.



---

**Задача 32. (0 - 2)**

Яцек вставив у стояк дві відкриті пробірки способом вказаним на рисунку, першу наповнеуа воднем, а другу двоокисом вуглецю.



В короткому часі виявив, що в обох пробірках знаходиться повітря. Поясни, чому так сталося.

Перша пробірка:

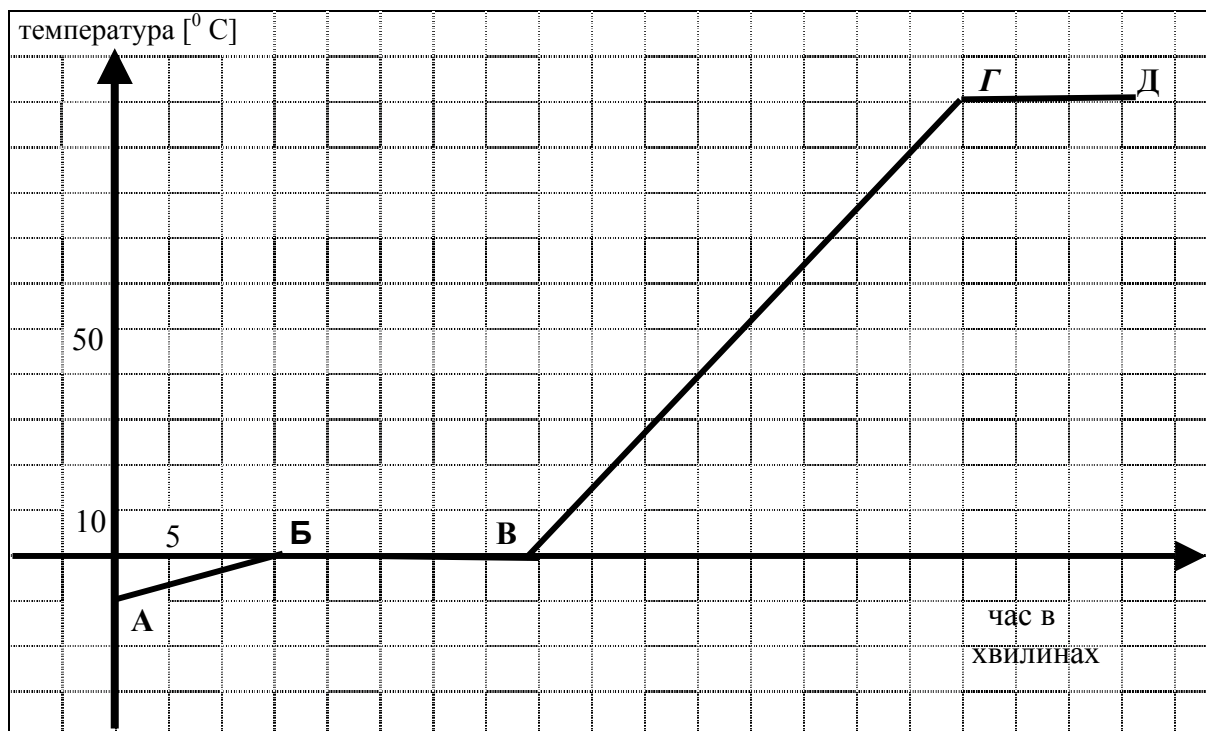
.....  
.....  
.....

Друга пробірка:

.....  
.....  
.....

---

Андрій спостерігав за куском льоду принесеного ззовні. Лід помістив у посудині і обігрівав над вогнем у каміні аж до кипіння. Свої спостереження представив у вигляді діаграми – лінійного графіку:



Задача 33. (0 - 1)

Яка була початкова температура принесеного льоду?

.....

Задача 34. (0 - 3)

Визнач агрегатний стан тіла для окремих відтинків діаграми.

АБ .....

БВ .....

ВГ .....

ГД .....

Задача 35. (0 - 1)

Чи температура розтавання і застигання залежна від маси принесеного льоду?

.....

Інформації до задач 36, 37 і 38

Томко вирушив з турбази в напрямку на верховину. Опинився там через 90 хвилин, йдучи з середньою швидкістю 2 км/год. На верховині відпочивав 20 хвилин, потім п'ятикілометровий відтинок з верховини до автобусної зупинки пройшов за 1 годину. Після 10 хвилин чекання сів у автобус, яким їхав 10 хвилин з середньою швидкістю 42 км/год. Від зупинки йшов у турбазу 10 хвилин зі швидкістю 6 км/год.

**Задача 36. (0 - 2)**

Як довгу дорогу подолав (пішки і автобусом) Томко в цей день? Результат подай в кілометрах.

.....

.....

.....

**Задача 37. (0 - 1)**

Підрахуй, скільки часу продовжувалась екскурсія.

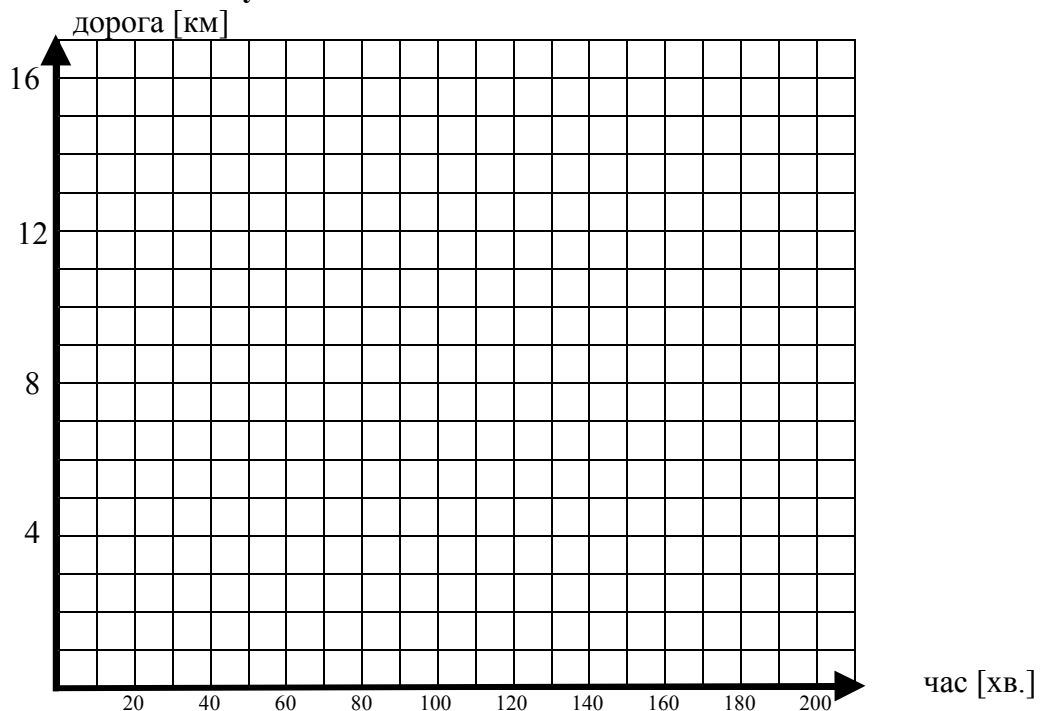
.....

.....

.....

**Задача 38. (0 - 2)**

Нарисуй в системі координат діаграму – лінійний графік дороги, яку пройшов Томко в залежності від часу



---

**Задача 39. (0 - 2)**

На витрати пов'язані з семиденним перебуванням в горах Стефко міг призначити 720 зл. План поділу розходів показує таблиця:

Переїзди і проживання у турбазі	380 зл
Підйомники для лижників і дрібні витрати	340 зл

Виявилось що насправді витрати були інші від планованих. На переїзди і перебування в турбазі видав 90% того, що планував, а кошти підйомників для лижників та дрібні розходи були вищими на 10%. Виконай потрібні обчислення і заповни таблицю.

.....

.....

.....

.....

.....

	Плановані розходи	Фактичні розходи
Переїзди і проживання у турбазі	380 зл	
Підйомники для лижників і дрібні витрати	340 зл	



Дата народження учня

--	--	--	--	--	--	--	--

День Місяць Рік

GM-A2-031

КОД УЧНЯ

--	--	--

ЗАПОВНЮЄ НАГЛЯДНИЙ КОЛЕКТИВ

A	<input type="checkbox"/>	K	<input type="checkbox"/>	T	<input type="checkbox"/>	0	<input type="checkbox"/>	0	<input type="checkbox"/>
B	<input type="checkbox"/>	L	<input type="checkbox"/>	U	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>
C	<input type="checkbox"/>	Ł	<input type="checkbox"/>	V	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>
D	<input type="checkbox"/>	M	<input type="checkbox"/>	W	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
E	<input type="checkbox"/>	N	<input type="checkbox"/>	X	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>	4	<input type="checkbox"/>
F	<input type="checkbox"/>	O	<input type="checkbox"/>	Y	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>	5	<input type="checkbox"/>
G	<input type="checkbox"/>	P	<input type="checkbox"/>	Z	<input type="checkbox"/>	6	<input type="checkbox"/>	6	<input type="checkbox"/>
H	<input type="checkbox"/>	Q	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	7	<input type="checkbox"/>	7	<input type="checkbox"/>
I	<input type="checkbox"/>	R	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	8	<input type="checkbox"/>	8	<input type="checkbox"/>
J	<input type="checkbox"/>	S	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>	9	<input type="checkbox"/>	9	<input type="checkbox"/>

Дислексія

Неприсутній

Звільнений

Дипломант

ЗАПОВНЮЄ УЧЕНЬ

№ Зав.	Відповіді			
	A	B	B	Г
1	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
25	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

ЗАПОВНЮЄ ЕКЗАМЕНАТОР

№ Зав.	КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ		
26	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
27	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
28	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
29	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
30	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
31	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
32	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
33	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
34	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
35	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
36	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
37	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
38	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
39	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ

Д	О
---	---

Д - десятки

Д	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

О - одиниці

О	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Місце не наклейку з кодом

## РІШЕННЯ ЗАДАЧ І КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ

АРКУША № II

ЧАСТИНА I ЗАКРИТІ ЗАДАЧІ

№ задачі	Правильна відповідь	Кількість балів	№ задачі	Правильна відповідь	Кількість балів
1	Г	0-1	14	Б	0-1
2	Б	0-1	15	Г	0-1
3	А	0-1	16	А	0-1
4	В	0-1	17	А	0-1
5	А	0-1	18	А	0-1
6	В	0-1	19	В	0-1
7	Г	0-1	20	Б	0-1
8	Б	0-1	21	А	0-1
9	В	0-1	22	А	0-1
10	Б	0-1	23	А	0-1
11	В	0-1	24	В	0-1
12	Г	0-1	25	Б	0-1
13	А	0-1			

## СХЕМА ОЦІНЮВАННЯ

### АРКУШ № II ВІДКРИТІ ЗАДАЧІ

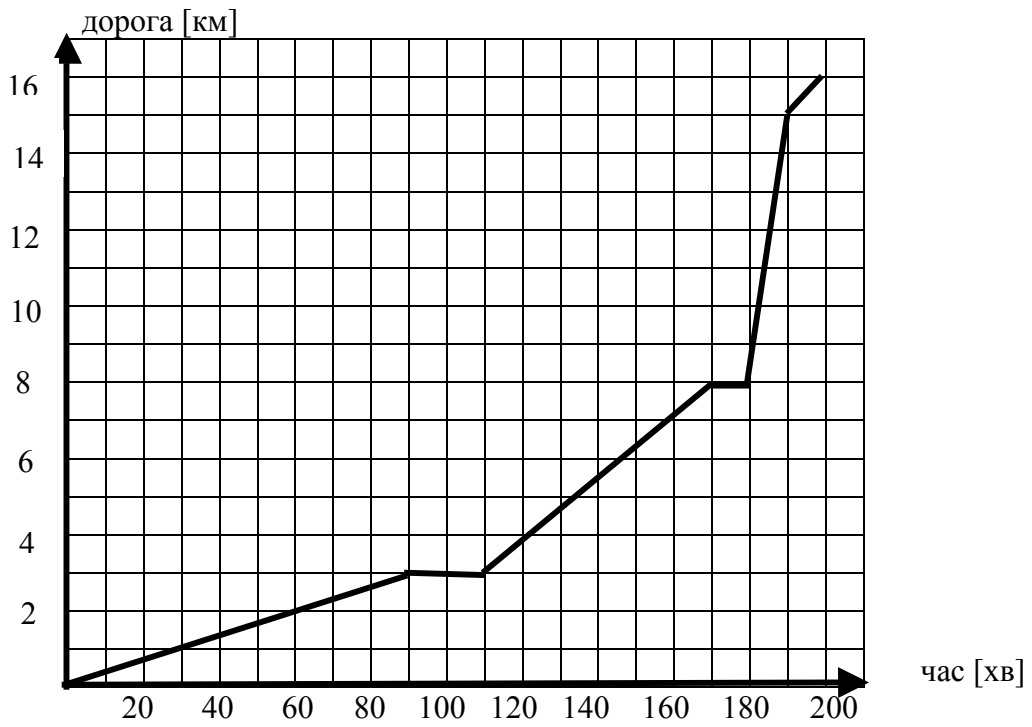
№ задачі	Правильні відповіді	Оцінювання дії	Кількість балів																														
26.	Якщо учень вибрав рівняння: А. 10 зл, Б. 20 зл, В. 12 зл, Г. 6 зл.	Розв'язання рівняння - 1 бал	0 - 1																														
27.	За правильне заповнення таблиці - 1 бал <table border="1" style="margin: 10px auto; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td>1.</td><td>2.</td><td>3.</td><td>4.</td><td>5.</td><td>6.</td><td>7.</td><td>8.</td> </tr> <tr> <td>Б</td><td>В</td><td>Г</td><td>Ж</td><td>Д</td><td>Е</td><td>А</td><td>Є</td> </tr> </table>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Б	В	Г	Ж	Д	Е	А	Є		0 - 1														
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.																										
Б	В	Г	Ж	Д	Е	А	Є																										
28.	Вказання трьох назв звірів чи пташок - 1 бал Пояснення поведінки ластівки і жаби, або ведмедя - 1 бал Ластівка – полетіла на південь, жаба знаходиться в стані зимової сплячки (летаргії, гібернації), ведмідь спить зимовим сном. <i>*за вписання назви одного звіра з обгрунтуванням – 1 бал</i>		0 - 2																														
29.	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 10%;">1.</td><td style="width: 60%;">розчинення цукру у воді</td><td style="width: 30%;">Ф</td> </tr> <tr> <td>2.</td><td>ржавіння заліза</td><td>Х</td> </tr> <tr> <td>3.</td><td>розтавання снігу</td><td>Ф</td> </tr> <tr> <td>4.</td><td>скисання молока</td><td>Х</td> </tr> <tr> <td>5.</td><td>згорання газу в газовій плитці</td><td>Х</td> </tr> <tr> <td>6.</td><td>переміщення струму провідником</td><td>Ф</td> </tr> <tr> <td>7.</td><td>змішування води з піском</td><td>Ф</td> </tr> <tr> <td>8.</td><td>натягання пружини</td><td>Ф</td> </tr> <tr> <td>9.</td><td>згорання пального в двигуні</td><td>Х</td> </tr> <tr> <td>10.</td><td>чорніння срібних виробів</td><td>Х</td> </tr> </table> Принаймні 5 правильних відповідей – 1 бал 6 - 8 правильних відповідей – 2 бали 9 - 10 правильних відповідей – 3 бали	1.	розчинення цукру у воді	Ф	2.	ржавіння заліза	Х	3.	розтавання снігу	Ф	4.	скисання молока	Х	5.	згорання газу в газовій плитці	Х	6.	переміщення струму провідником	Ф	7.	змішування води з піском	Ф	8.	натягання пружини	Ф	9.	згорання пального в двигуні	Х	10.	чорніння срібних виробів	Х		0 - 3
1.	розчинення цукру у воді	Ф																															
2.	ржавіння заліза	Х																															
3.	розтавання снігу	Ф																															
4.	скисання молока	Х																															
5.	згорання газу в газовій плитці	Х																															
6.	переміщення струму провідником	Ф																															
7.	змішування води з піском	Ф																															
8.	натягання пружини	Ф																															
9.	згорання пального в двигуні	Х																															
10.	чорніння срібних виробів	Х																															
30.	12 580 зл	Вирахування площі підлоги (148 м <sup>2</sup> ) -1 бал Врахування правильної одиниці при вираховуванні площі підлоги – 1 бал Підрахування коштів ремонту - 1 бал	0 – 3																														

		<i>* Якщо площу підлоги учень погано вирахоє, але послідовно добре підрахоє кошти ремонту тільки - 1 бал</i>	
31.	КАСА	Розгадання усіх літер – 1 бал	0 – 1
32.	У водню менша густина ніж у повітря – піднявся, у СО <sub>2</sub> більша густина ніж у повітря - сів.	На підставі властивостей газу пояснення поведінки водню -1 бал, пояснення поведінки СО <sub>2</sub> - 1 бал Якщо учень дасть відповідь, з якої виникає, що знає властивості цих газів, але назве розмовними формулюваннями, наприклад водень легший від повітря, двоокис водню тяжчий від повітря, також отримує - 2 бали	0 – 2
33.	-10°C	1 бал	0 – 1
34.	АБ тверде тіло (лід), БВ тверде тіло і рідина (лід і вода), ВГ рідина (вода), ГД рідина і газ (вода і пара)	Принаймні два відтинки добре описані – 1 бал, три відтинки добре описані – 2 бали, чотири відтинки добре описані – 3 бали	0 – 3
35.	ні	1 бал	0 – 1
36.	s = 16 км	Шлях, який пройшов Томко складається з чотирьох етапів (відтинків). За правильне підрахування принаймні двох відтинків дороги – 1 бал, за правильне підрахування довжини цілого шляху – 2 бали	0 - 2
37.	200 хв. або 3 год. 20 хв.	Вирахування часу екскурсії - 1 бал	0 - 1
38.	Відповідь в додатку	Нарисування діаграми - 2 бали Якщо один відтинок діаграми нарисований погано або пропущений – 1 бал, при більшій кількості помилок – 0 балів	0 - 2
39.	Фактичні розходи: Транспорт і проживання 342 зл Підйомники для лижників 374 зл	Підрахування фактичних коштів проживання – 2 бали (один правильний результат – 1 бал, два правильні результати – 2 бали).	0 - 2

# ДОДАТОК ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

## АРКУШ № II

Відповідь до задачі 38.





## ДОДАТОК

### для учнів, які мають специфічні труднощі у навчанні

Додаток опрацювала Окружна екзаменаційна комісія в Гданську за домовленістю з Центральною екзаменаційною комісією у Варшаві та у співпраці з:  
*проф., доктором наук Мартою Богданович – професором Гданського університету, головою Польського товариства дислексії, науковим керівником групи, магістром Ренатою Чабай – директором Психологічно-педагогічної консультації в Гданську, віце-президентом Польського товариства дислексії, магістром Іреною Рочняк – директором відділу допомоги, соціальної профілактики і спеціальної освіти Управління освіти у Гданську, магістром Терезою Вейнер – психологом, керівником групи оцінювання ОКЕ<sup>1</sup> у Лодзі, магістром Маріолою Смолень – педагогічним директором II Громадської початкової школи STO<sup>2</sup> у Гданську, магістром Ганною Шинкевич – учителькою Групи початкового і гімназійного навчання № 22 у Гданську.*

---

<sup>1</sup> ОКЕ (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna) - Окружна екзаменаційна комісія.

<sup>2</sup> STO (Społeczne Towarzystwo Oświatowe) - Громадське товариство освіти.

Зміст:	
Вступ .....	стор. 89
Що варто знати про специфічні труднощі у навчанні читання та писання? .....	стор. 91
Організація і хід екзамену на кінець гімназії .....	стор. 99
Оцінювання (в системі білів) відповіді учня (на прикладі конкретних завдань) .....	стор. 103



## ВСТУП

У зв'язку з реформою шкільництва у травні кожного року (починаючи з 2002 року) проводитиметься загальний і обов'язковий екзамен для учнів, які закінчують трилітню гімназію.

Екзамен на кінець гімназії, має *загальнообов'язковий характер*. Це означає, що до нього повинні приступити учні, які закінчують дану школу (крім перелічених у розпорядженні Міністра національної освіти від 21 березня 2001 року). Реалізація цієї вимоги передбачає відповідну організацію екзамену для учнів з особливими потребами у навчанні, у тому числі **дислектичних дітей шкільного віку**. Саме для них, їхніх учителів та батьків підготовлено цю публікацію.

Створена при Центральній екзаменаційній комісії у Варшаві група у справах учнів з особливими потребами у навчанні, до складу якої входять спеціалісти високої категорії, брала участь у роботі над приведенням у відповідність стандартів вимог, опрацювала рекомендації щодо побудови екзаменаційних аркушів та проведення екзамену на кінець гімназії. Пропонована робота – це **додаток до інформатора про екзамен для учнів, які закінчують гімназію**.

Зацікавлені знайдуть у ній:

- інформацію про специфічні труднощі у навчанні читання і писання,
- список юридичних актів, які стосуються організації зовнішніх екзаменів та правил організації психологічно-педагогічної допомоги учням зі специфічними труднощами у навчанні,
- правила організації екзамену для учнів, які мають специфічні труднощі у навчанні,
- критерії оцінювання письмових робіт із врахуванням можливостей учнів, які мають проблеми з навчанням,
- приклади відповідей учнів.

Автори публікації сподіваються, що їхня праця допоможе дислектичним дітям шкільного віку приготуватися до тестування, а організаторам – створити учням належні умови відповідно до вказівок згаданої групи спеціалістів.



## Що варто знати про специфічні труднощі у навчанні читання і писання?

Специфічні труднощі у читанні і писанні найчастіше окреслюють терміном *дислексія шкільного віку*.

Означення *специфічні* вказує на вузьке коло труднощів у навчанні і їх особливий характер. Це відрізняє їх від загальновідомих труднощів у навчанні, які виникають у дітей зі сповільненим розумовим розвитком або як наслідок педагогічного та середовищного занедбання чи браку мотивації до навчання.

Учні, у яких виникають специфічні труднощі при читанні і писанні, і яких називають *дислектичними учнями* або *дітьми з дислексією*, мають проблеми з навчанням читання і писання. Ці труднощі виникають, незважаючи на хороший рівень розумового розвитку (часто вищий за середній або високий), здобуті знання та вміння вирішувати проблеми, а також мотивацію до навчання та практичних занять.

### 1. Які терміни вживають для окреслення специфічних труднощів у писанні і читанні?

Термін *дислексія у дітей шкільного віку* вживають для означення синдрому розладів (зазвичай проявляються одночасно), до яких належать:

- **дислексія** – специфічні труднощі у читанні (у вужчому розумінні),
- **дисорфографія** – специфічні труднощі в опануванні грамотного письма (різні види відхилень від правильного запису, а не тільки орфографічні помилки),
- **дисграфія** – специфічні труднощі в опануванні каліграфічного письма (низький графічний рівень письма, так званий жахливий почерк).

Ці форми специфічних труднощів також можуть проявлятися в ізольованому вигляді. Використовуючи відповідну термінологію, можемо точно визначити, які в даному випадку є розлади в опануванні письмової мови.

У міжнародних медичних класифікаціях нині вживають описові означення: *специфічні порушення читання, специфічні порушення в опануванні грамотного письма, специфічні труднощі в опануванні уміння висловлюватися за допомогою письма*, і зараховують їх до категорії *специфічних труднощів в опануванні шкільних умінь* або *розладів у навчанні*.

## **2. Які специфічні труднощі у навчанні виникають у дислексичних дітей шкільного віку?**

Специфічні труднощі у навчанні читання і писання виникають не тільки з опануванням рідної мови (наприклад польської), але й із вивченням іноземних мов. Деякі випадки дислексії у школярів супроводжуються специфічними труднощами в опануванні інших шкільних умінь.

Дислексичні учні, незважаючи на правильне математичне мислення, можуть мати труднощі з вивченням таблиць множення, правильним записанням чисел та арифметичних дій, наприклад, змінюють порядок цифр, записують їх у дзеркальному відображенні або справа наліво, плутають знаки нерівності, а також мають труднощі з геометрією.

Інші специфічні труднощі пов'язані з деякими руховими вміннями, наприклад, вмінням запам'ятовувати гімнастичні положення, втримувати рівновагу тіла. Через низьку вправність рук виникають проблеми з каліграфією і опануванням належного рівня графічного малюнка (діти малюють неохоче, їхні малюнки дуже спрощені, безформні).

Дислексичні учні можуть мати також труднощі з виконанням певного типу завдань, в яких потрібне, наприклад, вміння орієнтуватися на карті і на місцевості, помічати просторові відношення, запам'ятовувати хронологію, прізвища, назви і певні послідовності, що складаються з багатьох елементів.

Діти з дислексією дуже часто неправильно організують свою роботу, мають труднощі із запам'ятовуванням даних, забувають і плутають інформацію, губляться у просторі і часі.

Через погано розвинуте вміння читати таким дітям важко дається навчання зі шкільними підручниками. Причиною поглиблення і розширення кола невдач у школі є також накладення вторинних емоційних та мотиваційних розладів (розчарування, брак віри у свої можливості).

## **3. Які бувають причини дислексії?**

Причинами дислексії у школярів молодшого віку є мінімальні дисфункції центральної нервової системи, які зумовлені генетично або виникають як наслідок неправильних умов розвитку дитини у пренатальний період, під час пологів та в післяпологовий період. Це селективні порушення психомоторного розвитку, які стосуються функцій, що беруть участь у процесі читання і писання: концентрації уваги, спостережливості і зорової пам'яті, мовних функцій і найголовніше – сприйняття звуків мови, запам'ятовування їх та оперування ними, чіткості та координації рухів, а також інтеграції перелічених функцій. Специфічні труднощі у читанні та писанні залежать від виду і глибини дефіциту (сповільнення розвитку) кожної з них, збоїв у їх взаємодії, а також від масштабу розладів (кількості порушених функцій). Натомість вони не

залежать ані від рівня розумового розвитку та ступеня опанування інших шкільних умінь, ані від вад зору та слуху.

#### **4. Як часто трапляються випадки появи специфічних труднощів у читанні та писанні?**

Діти, які мають у читанні та писанні специфічні труднощі з різними ступенями інтенсивності розладів, становлять приблизно 15% шкільної популяції. Відсоток школярів з важкими розладами у формі дислексії генетичної у медичних класифікаціях визначають на рівні 3 – 4%. Це може означати, що, згідно зі статистикою, у класі з тридцяти учнів є приблизно п'ятеро дітей, котрі мають такі проблеми, в тому числі одна дитина з важкою формою розладів. На це вказують дослідження М. Богданович, Г. Яклевич, В. Лоебел, проведені протягом 1968 – 1982 років (М. Богданович, 2000).

#### **5. Чому треба діагностувати специфічні труднощі у навчанні?**

Педагогіка зараховує дислектичних дітей до групи учнів з особливими навчальними потребами, тобто таких, котрі у процесі навчання потребують особливих умов, які відповідали б їхнім індивідуальним можливостям і потребам:

- спеціальних методів навчання та допомоги вчителя зі спеціальною підготовкою,
- диференціації темпу навчання,
- приведення вимог у відповідність до можливостей і потреб учня.

Дислексія у дітей молодшого шкільного віку часто супроводжується емоційними розладами. Зазвичай вони мають вторинний характер, адже виникають внаслідок багаторічних невдач у школі.

Найсерйозніші наслідки таких невдач – це невротичний розвиток особистості або втрата мотивації, яка виявляється у знеохоченні до навчання і праці над собою.

**Допомогу учням із дислексією  
слід подавати у будь-якому віці.  
Це ніколи не пізно.**

## 6. Куди можна звертатися по допомогу у випадках дислексії у дітей шкільного віку?

Терапевтичної допомоги слід шукати:

- у **логопеда** – якщо у дитини молодшого дошкільного віку помітні ознаки сповільнення розвитку мовлення,
- у **вихователя дитсадка і підготовчого класу** – якщо дитина відстає у розвитку і виявляє симптоми *ризиків дислексії*, щоб визначити, чи готова вона до школи, скерувати її на діагностичне обстеження, вибрати спосіб роботи з дитиною і організувати корекційно-компенсаційні заняття у навчально-виховному закладі,
- у **вчителя і класного керівника, методиста і шкільного психолога** – якщо у дитини виникнуть труднощі у навчанні, щоб скерувати її на обстеження та постійні консультації щодо способу роботи з дитиною вдома,
- у **психологічно-педагогічних консультаціях і консультаціях спеціалістів** – щоб поставити дитині діагноз і призначити відповідну форму допомоги,
- у **Головному управлінні і відділеннях Польського товариства дислексії** – щоб призначити відповідну форму допомоги.

## 7. Які бувають форми допомоги дислектичним дітям?

Педагогічний вплив на дітей, які мають специфічні труднощі у читанні і писанні, називають *педагогічною терапією*, яку проводять під керівництвом учителя – спеціаліста у галузі педагогічної терапії.

Терапевтичну допомогу у Польщі впорядковано у систему, яка відповідає потребам дітей, що мають у писанні та читанні труднощі різних ступенів важкості:

- I. Допомога батьків під керівництвом учителя.
- II. Корекційно-компенсаційна група у дитячому садку та школі.
- III. Індивідуальна терапія у психологічно-педагогічних консультаціях та консультаціях спеціалістів.
- IV. Терапевтичні та інтеграційні класи.
- V. Стаціонарні терапевтичні відділи для дітей з важкою формою дислексії і вторинними порушеннями, наприклад, Денне відділення для невротичних і дислектичних дітей у Лодзі.

Успіхи у педагогічній терапії залежать насамперед від ступеня складності порушень, які спричиняють специфічні труднощі у навчанні, від рівня розумового розвитку дитини, від того, чи вчасно розпочато терапевтичну роботу і чи проводиться вона у співпраці батьків і шкільного вчителя.

## 8. Де і коли слід діагностувати специфічні труднощі у навчанні?

Обстеження, мета яких - виявити ознаки дислексії у дітей шкільного віку, проводять у:

- державних психологічно-педагогічних консультаціях або в спеціалістичних консультаціях відомства освіти,
- консультаціях спеціалістів, що належать до відомства охорони здоров'я,
- дитячих садках і школах - психологи та педагоги, які в них працюють,
- недержавних закладах, таких як консультації при об'єднаннях, наприклад, при Польському товаристві дислексії,
- приватних психологічно-педагогічних кабінетах.

**У випадку екзаменів на кінець гімназії будуть братися до уваги довідки видані державними психологічно-педагогічними консультаціями, в тому числі державними спеціалізованими консультаціями, або недержавними психологічно-педагогічними консультаціями, в тому числі недержавними спеціалізованими консультаціями, які сповнюють вимоги, про які говориться у ст. 71 б абз. 3б закону про систему освіти**

(згідно з:

- розпорядженням Міністра національної освіти від 21 березня 2001 року  
у справі умов і способу оцінювання, класифікування та атестування учнів і слухачів та проведення екзаменів і контрольних у державних школах (З.В. № 29, п. 323, зі змінами),

Діагноз має бути поставлений не пізніше ніж до кінця періоду початкового навчання як результат співпраці спеціалістів із різних галузей: психології, педагогіки, логопедії, медицини.

## 9. Як описувати специфічні труднощі у навчанні?

Аналіз матеріалів досліджень групи спеціалістів є основою для написання рекомендації щодо спрямування терапевтичної роботи з учнем. Вона буде корисною для вчителів у внутрішкільній системі оцінювання, а

працівникам окружних екзаменаційних комісій допоможе створити відповідні до потреб учня умови проведення контрольних та зовнішніх екзаменів. Наскільки це можливо, у ній формулюють перспективи подальшої допомоги і навчання учня, якого обстежують.

Рекомендація повинна містити:

- інформацію про те, скільки разів і коли обстежували учня,
- інформацію про те, чи подано йому допомогу і в якій формі, чи працював він над собою,
- оцінку рівня його розумового розвитку,
- опис виявлених у нього дисфункцій розвитку та інших порушень,
- опис сильних сторін учня,
- опис проблеми з висновком про те, що в даному випадку виявлено *специфічні труднощі з читанням і писанням* (дислексія у дитини шкільного віку) та з вказівкою про можливе значне поглиблення проблем із читанням і писанням (так звана важка форма дислексії).

Останній пункт особливо важливий для окружних екзаменаційних комісій з огляду на принцип вирівнювання екзаменаційних шансів таких учнів.



**Словник основних понять,  
пов'язаних із дислексією у дітей шкільного віку**

**дислексія у дітей шкільного віку** – специфічні труднощі у читанні та писанні. Це **синдром розладів** у навчанні читання (*дислексія*), в опануванні грамотного письма (*дисорфографія*) і в досягненні належного графічного рівня письма (*дисграфія*). Префікс „dys” у перекладі з латинської та грецької мов означає брак чогось, неспроможність, надає негативного значення. Термін *дислексія* походить також від дієслова „lego” (з грецької і латинської) – читаю та „lexis” (з грецької) – мова. У польській мові означення „rozwojowa” вказує на те, що такі труднощі виникають вже у віці, коли дитина розвивається і починає вчитися читати і писати.

**дислексія** – специфічні труднощі тільки в читанні (вузьке розуміння). Цей термін вживають також як коротшу форму назви усього синдрому розладів, наприклад, коли говоримо про *дислектичних учнів*.

**дисорфографія** – специфічні труднощі в опануванні грамотного письма. Цей термін походить від префікса „dys” та слів „orthos” (грецька) – правильний і „grapho” (грецька) – пишу, малюю.

**дисграфія** – труднощі в опануванні правильної графічної форми написання слів. Цей термін у Польщі першою почала вживати Г. Спйонек для означення різних проявів труднощів у писанні, а також помилок у написанні слів. У 60-х роках М. Богданович запозичила з чеської та французької літератур поняття *дисорфографія* і запровадила розрізнення між такими труднощами в опануванні грамотного письма та *дисграфією* – опануванням техніки писання, а отже, графічного рівня письма. Цей термін походить від префікса „dys” та дієслова „grapho” (грецька) – пишу, малюю.

**важка форма дислексії у дітей шкільного віку** – згідно з міжнародними медичними класифікаціями (ICD-10, DSM-IV), приблизно 3-4% дітей мають серйозні специфічні розлади у навчанні читання. На жаль, немає детального опису таких важких форм розладів. Можна запропонувати такі основні критерії розпізнання: затримка на етапі *елементарного читання* (другий клас) і неспроможність досягти *високого рівня читання* або відставання на 3-4 роки в опануванні навичок читання. Такі серйозні порушення у читанні зазвичай супроводжуються не менш серйозними порушеннями в опануванні грамотного письма. Інша форма таких порушень характеризується значним

відставанням у читанні на тлі яскраво виражених труднощів з писанням: як з опануванням грамотного письма, так і з побудовою письмових висловлювань. При цьому дитина робить стилістичні та пунктуаційні помилки (у класифікації DSM-IV їх називають *порушеннями експресії письма*).

**ризик дислексії** – симптоми дисгармонійного психорухового розвитку дитини (недостатньо розвинуті функції, які беруть участь у процесі читання та писання), які вказують на можливість розвитку дислексії. Цей термін можна вживати також для означення спричинених ними перших невдач у навчанні читання і писання (у підготовчому і першому класах). Це поняття популяризувала М. Богданович, запозичивши його з матеріалів Кампанії Європейського товариства дислексії за 1993 рік.

**Бібліографія /вибрані статті польською мовою/:**

1. M. Bogdanowicz, *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu - odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*. Lubin 1994.
2. M. Bogdanowicz, *Integracja percepcyjno-motoryczna. Teoria, diagnoza, terapia*. Warszawa 2000.
3. W. Brejnak, T. Opolska, R. Ponczek, *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w nauce*. Biblioteczka reformy, Warszawa, 1999.

## Організація і хід екзамену на кінець гімназії

### 1. Юридичні обумовлення

Екзамен для учнів, які закінчують гімназію, має загальнообов'язковий характер. Тому всі учні третього класу гімназії згідно з законом *про систему освіти від 7 вересня 1991 р* (З.В за 1996 р. № 67, п. 329, з пізнішими змінами) мусять приступити до екзамену на кінець гімназії. Це стосується і учнів, які мають специфічні труднощі у навчанні.

Правила проведення екзамену у державних гімназіях регулюють розпорядження Міністра національної освіти:

- від 21 березня 2001 р. у справі умов і способу оцінювання, класифікування і атестування учнів і слухачів та проведення екзаменів і контрольних у державних школах (З.В. № 29, п. 323, зі змінами),
- від 18 лютого 1999 р. у справі створення окружних екзаменаційних комісій і визначення їх територіальних меж (З.В. № 14, п.134, зі змінами ).

Об'єм умінь, які перевірятимуться екзаменом визначено в додатку № 2, який становить невід'ємну частину *Розпорядження Міністра національної освіти від 10 серпня 2001 р. про стандарти вимог як підстави для проведення контрольних та екзаменів* (З.В. № 92, п. 1020).

Положення, які стосуються правил організації психологічно-педагогічної допомоги молоді зі специфічними труднощами у навчанні, крім поданих у вступі закону і розпоряджень, можна знайти в:

- *Розпорядженні Міністра національної освіти та спорту від 7 січня 2003 р. у справі принципів подання та організації психологічно-педагогічної допомоги у державних дитсадках, школах та інших навчально-виховних закладах* (З.В. № 11, п. 114),
- *Розпорядженні Міністра національної освіти та спорту від 11 грудня 2002 р. про подробиці в принципах функціонування державних психологічно-педагогічних консультацій, в тому числі державних спеціалізованих консультацій* (З.В. від 2003 р. № 5, п. 46),

- *Розпорядженні Міністра національної освіти та спорту від 12 лютого 2002 р. про загальний план навчання в державних школах (З.В. № 15, п. 142, зі змінами),*
- *Розпорядженні Міністра національної освіти та спорту від 21 травня 2001 р. про загальні статуту державного садочку та державних шкіл (З.В. № 61, п. 624, зі змінами).*

## **2. Ведення організаційних умов у відповідність до можливостей учнів, які мають специфічні труднощі у навчанні**

Учні, які мають специфічні труднощі у навчанні (дислектичні учні), на стрес, викликаний екзаменом, реагують посиленням емоційного напруження, погіршенням уваги, пам'яті і спостережливості, а через труднощі у читанні і надто повільний темп роботи перевищують часові ліміти. Такі учні мають проблеми також із писанням. Їхній почерк нерозбірливий, вони роблять багато помилок, у тому числі орфографічних і пунктуаційних.

Згідно з поданими вище розпорядженнями, учні, які мають специфічні труднощі у навчанні (дислектичні учні), пишуть екзамен у третьому класі гімназії одночасно з іншими учнями.

**Не змінюється також обсяг умінь учнів, які беруть участь у екзамені на кінець гімназії.** Його визначено для всіх учнів у стандартах вимог, які є підставою для проведення екзамену. Список стандартів, які є підставою для проведення екзамену на кінець гімназії, з поясненням поданих у них вимог становить один із розділів *Інформатора про екзамен на кінець гімназії у 2004 і 2005 році.*

Дислектичні учні будуть виконувати такі самі завдання, як і їхні однокласники та однокласниці без дисфункцій. Однак під час екзамену вони можуть користуватися передбаченими спеціально для них організаційними і технічними вирішеннями.

**Мета всіх цих заходів – вирівняти шанси під час зовнішніх екзаменів, а не створити додаткові привілеї.**

**Умови тестування для учнів, у яких виявлено специфічні труднощі у читанні і писанні**

<b>Спосіб пристосування умов тестування</b>	<b>Типові труднощі</b>
Проведення екзамену на кінець гімназії в окремому класі, в якому член екзаменаційної комісії спочатку один раз голосно прочитає інструкцію, вступний текст та зміст завдань, а учні будуть мати можливість одночасно стежити за текстом, записаним в аркуші.	Проблеми з читанням і розумінням читаного тексту, проблеми емоційного характеру, труднощі з концентрацією уваги.
Збільшення часу написання контрольної на 50% (час, передбачений на прочитання вголос один раз на початку екзамену інструкції, вступного тексту та команд, не буде враховуватися у час виконання завдань).	Повільний темп читання і писання.
Написання самостійно сформульованих відповідей на запитання друкованими літерами, що поліпшує розбірливість письма.	Низький графічний рівень письма.
Перевірка самостійно сформульованих учнями відповідей згідно з критеріями, у яких враховано дисфункції учнів.	Проблеми із застосуванням правил орфографії та пунктуації, з врахуванням структури різних форм висловлювання, із правильністю графічного запису підрахунків та з орієнтацією у просторі.

Учні з яскраво вираженими труднощами у читанні і писанні матимуть можливість додатково зазначати відповіді на закриті завдання безпосередньо на аркушах; після закінчення екзамену члени екзаменаційної комісії перенесуть на листки для відповідей відповідні зазначення учнів (це стосується тільки важкої форми дислексії).

Всіма пропонованими технічними і організаційними пільгами можуть скористатися тільки ті учні, які мають довідку з психологічно-педагогічних консультацій в тому числі інших консультацій спеціалістів. У довідках виданих консультацією, в яких стверджується наявність у учнів специфічних труднощів у навчанні повинен бути запис про участь тих учнів в екзамені в умовах і формі достосованих до їхніх психофізичних потреб.

З огляду на необхідність забезпечення належних умов написання екзамену всіма учнями, у яких виявлено дислексію, до кінця листопада навчального року, в якому проводиться екзамен на кінець гімназії, дирекції шкіл повинні надіслати до відповідних окружних екзаменаційних комісій списки дислектичних учнів і посвідчені особисто копії індивідуальних довідок, в яких стверджується наявність специфічних труднощів у навчанні. Про випадки важкої форми розладів слід чітко зазначити у довідці.

**Дислектичний учень та його батьки або юридичні опікуни самі повинні вирішити, чи захочуть вони скористатися пропонованими пільгами, а рішення у письмовій формі передати дирекції школи, яку відвідує учень, не пізніше ніж до кінця вересня навчального року, в якому проводиться екзамен.**

## ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ УЧНІВ (НА ПРИКЛАДІ КОНКРЕТНИХ ЗАВДАНЬ)

Учні, які мають специфічні труднощі у навчанні, повинні дотримуватися вказаних у стандартах, однакових для всіх учнів вимог. Тому під час екзаменц на кінець гімназії вони отримають такі самі аркуші, як і учні без порушень і відхилення від норми розвитку.

При виконанні завдань, які потребують самостійного формулювання відповідей, учні, котрі мають специфічні труднощі у навчанні, можуть користуватися “друкованим письмом”, яке полегшує розбірливість запису. Рівень розбірливості робіт не буде підлягати оцінюванню, однак автори повинні докласти зусиль до того, щоб їхні тексти можна було прочитати. Самостійні формулювання відповідей учнів будуть перевіряти екзаменатори, внесені до реєстру Центральної екзаменаційної комісії.

З огляду на труднощі у писанні загальні критерії оцінювання змодифіковано так, щоб не кривдити учнів зі специфічними труднощами у навчанні, але й не давати їм переваг. Враховано насамперед проблеми з:

- урахуванням структури різних форм висловлювання,
- застосуванням правил орфографії та пунктуації,
- правильністю графічної форми обчислень,
- зоровим сприйняттям,
- орієнтацією у просторі.

Опрацьовані критерії, приведені у відповідність до можливостей учнів, які мають специфічні труднощі у навчанні, будуть застосовуватися поряд із загальними критеріями лише стосовно тих учнів, які мають довідку з психологічно-педагогічних консультацій в тому числі інших консультацій спеціалістів про наявність у них синдрому дислексії. Спосіб оцінювання робіт буде приведений у відповідність до форми висловлювання, що впливає з завдання.

На наступній сторінці подаємо пропозиції щодо критеріїв оцінювання самостійних висловлювань учнів, у яких враховано специфіку гуманітарних і математично-природознавчих завдань. Подані способи оцінювання не є остаточним зразком і можуть ще змінитися.

**Критерії оцінки відкритих задач  
для учнів з особливими проблемами в навчанні**

**ГУМАНІТАРНА ЧАСТИНА – ЗАВДАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ**

<b>Критерії оцінки</b>		<b>Кількість балів</b>
<b>I. ТЕМА (0 - 7 балів)</b>		
1.	Цілий текст відповідає темі.	0 - 1
2.	У розгорненні теми є: а) вказаний відповідний приклад, б) коментування прикладу, в) підсумки роздумів, висновки, г) проведення теми відповідно до прийнятої та обгрунтованої учнем концепції.	0 - 1 0 - 1 0 - 1 0 - 1
3.	Робота написана суттєво.	0 - 1
4.	У змісті враховані контексти.	0 - 1
<b>II. КОМПОЗИЦІЯ (0 - 3 бали)*</b>		
5.	Композиція тексту трійчаста зі збереженням відповідних пропорцій.	0 - 1
6.	Текст компактний (окремі частини роботи стилістично поєднані)	0 - 1
7.	Текст логічно впорядкований (немає необгрунтованих повторень).	0 - 1
<b>III. МОВА І СТИЛЬ (0 - 4 бали)*</b>		
8а.	Грамотно (відповідно до значення) вживає лексику, також у фразеологічних висловах.	0 - 3 <i>(допускаються три помилки незалежно від категорії)</i>
8б.	Правильно відмінює слова і поєднує слова в речення, прості речення в складні речення (не повторяються ці самі структури речення).	3 помилки - 3 бали
8в.	Влучно добирає мовні засоби (не вживає вульгаризмів, необгрунтованих розмовних слів, багатословності, багатозначності, мішанини стилів, непотрібного повторювання слів, необгрунтованих висловів, як: <i>практично беручи, скажімо</i> , тощо, не зловживає іншомовними словами)	4 помилки - 2 бали 5 помилок - 1 бал 6 помилок - 0 балів
9.	Стиль функціональний (відповідно до комунікативної ситуації, форми вислову).	0 - 1
<b>IV. ЗАПИС (0 - 3 бали)*</b>		
10.	Правильна орфографія (допускаються чотири помилки).	0-4 помилки - 1 бал 5 помилок - 0 балів
11.	Правильна пунктуація (допускаються 4 помилки).	0 - 1
12.	Запис комунікативний.	0 - 1
<b>Всього</b>		<b>0 - 17</b>

\* - В тих категоріях бали не даються, якщо робота коротша ніж 1/2 потрібного об'єму.

**Учень отримує „0” балів, якщо робота не відповідає темі**



## Приклад відповіді:

### Завдання:

У формі невеличкої статті розглянь вказану тему:  
Лицарська (лицарська) культура – пропала, чи дійшла до наших часів?  
Обґрунтуй відповідь, посилаючись на літературу, фільм, життя.

17 балів

Мені здається що культура лицарів збереглася до наших часів. Хоча зараз 2000 рік деякі речі з культури лицарів ще є в нас.

Багато моїх знайомих іноді поводяться як лицарі, захищать слабшого, допомагають когось, помагають руху, прощастити в дзеркалі життя, допомагають їй.

Режисери фільмів особливо роблять фільми про лицарів і їхнє життя. Останнім часом на екранах кінотеатрів можна побачити фільми "Вогнем і мечем" це фільм про війну, але і про кохання. В деяких моментах людина згадує собі, що автор, який втілюється в головного героя Сіменчуцького є досконалим лицарем. Для своєї коханої може пожертвувати власне життя, для батьківщини також. Не боїться смерті і готовий перетерпіти всі нещастя аби було добре. Є також багато інших фільмів, наприклад "В тунісі і в туці", "Іносі" це телесеріали які в стилі веселий показують лицаря наприклад "Робін Гуд". Сталося герой книжки "В тунісі і в туці" на мою думку був лицарем. Покладався своєю "далою, пането" Нель. Готовий був всім пожертвувати.

„Іноксис“, „Робін Гуд“ це серіали, в яких рицаря не показують прямо, бривально.

Мало хто зусвідомлює собі франки, що вони теж в епоху сєні мцарі, а не тільки постаті що висупують в фільмі. Помогують бізнис, як куприша св. Мартин.

В літературі автори часно звертаються до рицарської культури. В „Місї про Роланде“ автор показує, яким повинен бути мцар, також в „Ірестоносцях“ і в інших творах є загадані „криті“ мцарів, хоч не впрямому значенні.

Мені здається, що тому так багато людей беруться за твори середніх віків і ті з інших епох, які говорять про мцарів, а сама зрештою дуже люблю читати, говорити і дивитися все що зв'язане з культурою мцарів.

## МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОЗНАВЧА ЧАСТИНА

### Задача:

Природникам треба купити 49 шатер. Для цього мають 14 000 зл. У крамниці є два сорти шатер. Шатра першого сорту коштують 350 зл, а другого сорту 250 зл. за штуку. Яку найбільшу кількість шатер першого сорту можуть купити природники?

6 балів

**Критерії оцінки відкритих задач  
для учнів з особливими проблемами в навчанні**

<b>Критерії вимог</b>	<b>Критерії в подробицях</b>	<b>Оцінка часткова</b>	<b>Максимальна кількість балів</b>
I. Визначення методу розв'язання задачі	1. Введення позначень, або їх правильне розуміння.	0 - 1	0 - 3
	2. Правильне написання одного рівняння з системи рівняння.	0 - 1	
	3. Правильне написання другого рівняння з системи рівняння.	0 - 1	
II. Розв'язання системи рівняння	1. Правильне стосування обраного методу розв'язання системи рівняння.	0 - 1	0 - 2
	2. Визначення одної невідомої (в підрахунках допускаються графічні помилки або невеликі помилки в рахуванні).	0 - 1	
III. Формулювання правильної відповіді	1. Формулювання відповіді згідно з умовами задачі, також такої відповіді, яка є наслідком графічної помилки, або помилки в рахуванні.	0 - 1	0 - 1

*Увага: Кожний інший спосіб правильного розв'язання задачі з обґрунтуванням і описом треба признати і дати максимальну кількість балів.*

### Приклад розв'язання:

#### Задача 40. (0 - 6)

Природникам треба купити 49 шатер. Для цього мають 14 000 зл. У крамниці є два сорти шатер. Шатра першого сорту коштують 350 зл, а другого сорту 250 зл. за штуку. Яку найбільшу кількість шатер першого сорту можуть купити природники?

Дані:

великі	$x$	кількість шатер	:	49
малі	$y$	ціна великих	:	350 зл
		ціна малих	:	250 зл
		загальна ціна	:	14000 зл

$$\begin{cases} x \cdot 350 \text{ зл} + y \cdot 250 \text{ зл} = 14000 \\ x + y = 49 \end{cases}$$

$$\begin{cases} 350x + 250y = 14000 \\ x = 49 - y \end{cases}$$

$$350(49 - y) + 250y = 14000$$

$$16750 - 350y + 250y = 14000$$

$$16750 - 14000 = 100y$$

$$2750 = 100y$$

$$y = 27,5$$

Відповідь: Максимально можуть купити 27 великих шатер

Учень зробив аналіз змісту задачі і правильно визначив спосіб розв'язання. Зробив відповідні позначення і правильно склав систему рівняння. У розв'язанні рівняння зробив невелику помилку в підрахунках. Подана відповідь не є правильною, але вона не є наслідком помилки в підрахунках, тільки неправильного розуміння умов задачі.

#### Бали:

Категорія вимог	I			II		III	Всього
	1	2	3	1	2	1	
Критерії в подробицях	1	1	1	1	1	1	
Бали	1	1	1	1	1	0	5